

**PRVA BANKA CRNE GORE AD,
PODGORICA OSNOVANA 1901. GODINE**

Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine

i izvještaj nezavisnog revizora

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 4
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 - 64
GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA	1 - 28

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine

Izveštaj o finansijskim iskazima

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine, bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu („Službeni list Crne Gore“, br. 052/16) i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo odredi kao neophodne u pripremi finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o ovim finansijskim iskazima na osnovu izvršene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne pogriješne iskaze.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka radi pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Odabrani postupci su zasnovani na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika postojanja materijalno značajnih pogriješnih iskaza u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor sagledava interne kontrole relevantne za sastavljanje i istinito prikazivanje finansijskih iskaza radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola pravnog lica. Revizija takođe uključuje ocjenu adekvatnosti primjenjenih računovodstvenih politika i opravdanost računovodstvenih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za izražavanje našeg mišljenja sa rezervom.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Osnove za mišljenje sa rezervom

- a) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 3.1 uz finansijske iskaze, sve do maja 2015. godine, naknade za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i naknade koje se obračunavaju po osnovu primljenih kredita, su se uključivale u prihode, odnosno rashode u momentu pružanja usluge, odnosno kada su naknade dospjele za plaćanje. Ovakav računovodstveni tretman je odstupao od zahtjeva Međunarodnog računovodstvenog standarda MRS 18 - „Prihodi“ i MRS 39 - „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje“, po kojima se ove naknade smatraju sastavnim dijelom kontinuiranog angažovanja kod rezultirajućeg finansijskog instrumenta i trebalo bi da budu razgraničene i priznate kao korekcija efektivnog prinosa. S obzirom, da je dio kredita, garancija i drugih oblika jemstava koji se nalaze u stanju na dan 31. decembra 2017. godine, odobren u periodu prije maja 2015. godine, nismo bili u mogućnosti da se uvjerimo u efekte koje bi primjena navedenih standarda u periodu prije maja 2015. godine imala na finansijske iskaze Banke za 2017. godinu.
- b) Kao što je objelodanjeno u Napomenama 17. i 20b). uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, sredstva namijenjena prodaji i stečena aktiva Banke iznose EUR 49.274 hiljade i evidentirana su u vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava, ili po procjenjenoj vrednosti sredstva, u zavisnosti koja je niža. Ispravka vrijednosti koje je Banka evidentirala u svojim finansijskim iskazima za stečenu aktivu na dan 31. decembra 2017. godine, iznosi EUR 714 hiljada. Na bazi sprovedenih revizorskih procedura, a u skladu sa zahtjevima MRS 36 - „Umanjenje vrijednosti imovine“, kod pojedinih sredstava identifikovani su imparitetni gubici u iznosu od EUR 234 hiljade, odnosno fer vrijednost tih sredstava umanjena za troškove prodaje je niža od knjigovodstvene vrijednosti, te su shodno tome, stečena aktiva i sredstva namijenjena prodaji i rezultat poslovanja Banke za 2017. godinu precijenjeni za navedeni iznos.

Pored toga, Banka nije utvrdila i evidentirala eventualne efekte korekcija grešaka iz prethodnih godina na teret neraspoređenog dobitka u skladu sa MRS 8 - „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih politika i greške“ a koje se odnose na ostale prihode u iznosu od EUR 1.006 hiljada, evidentiranih tokom 2015. godine po osnovu povećanja vrijednosti stečene aktive Banke, a na osnovu nezavisne procjene vrijednosti. Revizor se nije mogao uvjeriti da li je Banka u prethodnim periodima adekvatno primijenila računovodstvenu politiku vrednovanja stečene aktive, odnosno evidentiranja stečene aktive po nižoj od vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava i fer vrijednosti tih sredstava umanjениh za troškove prodaje, kao i efekte koje bi ovo pitanje moglo imati na finansijske iskaze Banke za 2017. godinu. Banka je u toku 2018. godine donela odluku da navedenu stečenu aktivu proda i prema procenama rukovodstva Banke navedenom prodajom će ostvariti dobitke od prodaje.

- c) Kao što je objelodanjeno u Napomenama 15. i 20. na dan 31. decembra 2017. godine, ukupni bruto krediti i potraživanja od klijenata iznose EUR 218.144 hiljada. Banka je procijenila i obračunala rezervacije za potencijalne gubitke prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, br. 022/12, 055/12, 057/13), kao i ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke u iznosu od EUR 38.050 hiljada, odnosno EUR 13.530 hiljada. Na dan 31. decembra 2017. godine, po našem mišljenju, baziranom na sprovedenim revizorskim procedurama na reprezentativnom uzorku kredita i rizičnih vanbilansnih izloženosti, rezervacije za potencijalne gubitke su precijenjene najmanje za EUR 286 hiljada, dok su ispravka vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, kao i rezultat tekuće godine potcijenjeni najmanje za iznos od EUR 1.058 hiljada.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Mišljenje sa rezervom

Prema našem mišljenju, osim za efekte korekcija obelodanjenih u Osnovama za mišljenje sa rezervom, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Skretanje pažnje

Kao što je objelodanjeno u Napomenama 15. i 20b). uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, potraživanja po osnovu faktoringa i stečena aktiva, iznose EUR 19.393 hiljade (na dan 31. decembra 2016. godine: EUR 20.424 hiljade), odnosno EUR 49.274 hiljade (na dan 31. decembra 2016. godine: EUR 46.318 hiljada), respektivno. Nadoknadivost portfolija stečene aktive i potraživanja po osnovu faktoringa i restrukturiranih kredita (Napomena 15.) u budućem periodu će zavisiti od sposobnosti Banke, odnosno faktoring dužnika, da realizuju imovinu u svom portfoliju, kao i sredstva obezbjeđenja po osnovu faktoringa i restrukturiranih kredita u iznosima koji pokrivaju najmanje iznose izloženosti prema ovim dužnicima. Shodno navedenom, može postojati neizvjesnost po pitanju mogućnosti Banke da realizuje sredstva obezbjeđenja u potrebnim iznosima, kao i po pitanju vremena potrebnog za takvu realizaciju.

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 31. uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2017. godine, protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane fizičkih i pravnih lica u ukupnom procenjenom iznosu od EUR 5.961 hiljadu, ne uključujući zatezne kamate. U finansijskim iskazima za 2017. godinu, Banka je na osnovu procjene ishoda sporova advokatske kancelarije i pravne službe izvršila rezervisanje za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u ukupnom iznosu EUR 135 hiljada (Napomena 25.), dok za ostale tužbe rukovodstvo Banke smatra da ne bi mogle imati značajne negativne ishode za Banku, odnosno da Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenim osnovama u narednim periodima.

Naše mišljenje nije modifikovano po navedenim pitanjima.

Ostala pitanja

Finansijski izvještaji Banke za 2016. godinu su bili predmet revizije od strane drugog revizora, koji je u svom Izvještaju od 07. avgusta 2017. godine izrazio Mišljenje sa rezervom za razgraničenje naknada za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i primljenih kredita, vrednovanje sredstava namijenjenih prodaji i stečene aktive, vrednovanje kredita i potraživanja od klijenata, neizvršenih rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova koji su pali na teret Banke i skrenuo pažnju na ostala značajna pitanja po osnovu kojih mišljenje nije modifikovano.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Izvještaj o drugim regulatornim zahtevima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i tačnost godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu („Službeni list Crne Gore“, br. 052/16). Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti godišnjeg izvještaja menadžmenta Banke za 2017. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu i da li je izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Naši postupci u tom pogledu su obavljani u skladu sa Međunarodnim standardom revizije 720 “Odgovornost revizora u vezi sa ostalim informacijama u dokumentima koji sadrže finansijske izvještaje koji su bili predmet revizije” i ograničeni su samo na ocjenu usaglašenosti godišnjeg izvještaja menadžmenta sa revidiranim finansijskim iskazima.

Po našem mišljenju, godišnji izvještaj menadžmenta Banke za 2017. godinu, po svim materijalno značajnim pitanjima, usklađen je sa revidiranim finansijskim iskazima Banke za 2017. godinu i sastavljen je u skladu sa Zakonom o računovodstvu.

Podgorica, 20. jun 2018. godine

Milovan Popović
Ovlašćeni revizor

**PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA
OSNOVANA 1901. GODINE**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine**

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

SADRŽAJ	Strana
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 64

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura

Godina koja se završava 31. decembra

	Napomene	2017.	2016.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1., 4a	13,144	13,503
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1., 4b	(4,718)	(5,761)
Neto prihodi od kamata		8,426	7,742
Prihodi od dividendi		307	-
Troškovi obezvrjedjenja	3.6., 5a	(754)	(1,594)
Troškovi rezervisanja	3.6., 5b	(66)	(25)
Prihodi od naknada i provizija	3.1., 7a	5,657	4,975
Rashodi naknada i provizija	3.1., 7b	(3,279)	(2,767)
Neto prihodi od naknada i provizija		2,378	2,208
Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu		91	216
Neto dobiti / gubici od finansijskih instrumenata koji se vode po fer vrijednosti kroz Bilans uspjeha		-	-
Neto dobiti / gubici od investicionih HOV		15	-
Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)		-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	3.2	140	74
Troškovi zaposlenih	3.14., 8	(4,328)	(4,661)
Opšti i administrativni troškovi	9	(5,744)	(5,532)
Troškovi amortizacije	3.10., 18, 19	(258)	(399)
Ostali rashodi	10	(3,051)	(555)
Ostali prihodi	11	3,109	2,893
OPERATIVNI PROFIT PRIJE OPOREZIVANJA		265	367
Odloženi porez, neto	3.3, 12	(13)	(199)
NETO (PROFIT / GUBITAK)		252	168

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telaćević

Glavni izvršni direktor,

Nataša Martinović

Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška poslovanju

BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura
Godina koja se završava 31. decembra

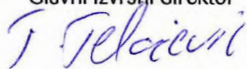
	Napomene	2017.	2016.
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 13	140,634	107,646
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 14	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 15	204,599	189,945
Sredstva namijenjena prodaji	3.12, 17	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.8, 16b	19	20
Ostala sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		0	-
Derivatna finansijska sredstva kao instrument zaštite		0	-
Investicione hartije od vrijednosti	3.9, 16c	27,219	18,219
- raspoložive za prodaju	3.9.2	5,745	5,754
- koje se drže do dospeljeća	3.9.1	21,474	12,465
Investicije u zavisna preduzeća	3.7, 16d	7,910	4,506
Investicione nekretnine/nepokretnosti		0	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.10, 18	1,045	1,120
Nematerijalna sredstva	3.11, 19	112	93
Tekuća poreska sredstva	3.3	1	1
Odložena poreska sredstva	3.3	211	216
Ostala finansijska potraživanja	20.a.	3,300	2,882
Ostala poslovna potraživanja	20.b.	47,836	44,339
Ukupna aktiva		439,978	376,114
PASIVA			
Depoziti banaka	21	1	2
Depoziti klijenata	22	384,348	317,360
Pozajmljena sredstva od banaka		-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	23	9,585	10,407
Finansijske obaveze koje se drže za trgovanje		-	-
Finansijske obaveze koje se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		-	-
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite		-	-
Izdane dužničke hartije od vrijednosti		-	-
Rezerve	25	241	300
Tekuće poreske obaveze		-	-
Odložene poreske obaveze		-	-
Ostale obaveze	26	3,813	7,115
Subordinisani dug	24	7,949	7,944
Ukupne obaveze		405,937	343,128
KAPITAL			
Akcijski kapital	27	55,428	55,428
Emisione premije		-	-
Neraspoređena dobit		(32,487)	(33,290)
Dobit/gubitak tekuće godine		252	168
Ostale rezerve		10,848	10,680
Ukupan kapital		34,041	32,986
Ukupno pasiva		439,978	376,114

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica — osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor

Nataša Martinović

Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška poslovanju

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

	U hiljadama eura			
	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	55,428	10,298	(33,057)	32,669
Dobitak tekućeg perioda	-	382	168	550
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka			(233)	(233)
Stanje na dan 31. decembar 2016. godina	55,428	10,680	(33,122)	32,986
Dobit tekuće godine			252	252
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka		168	635	803
Stanje na dan 31. decembar 2017 godine	55,428	10,848	(32,235)	34,041

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telaćević

Glavni izvršni direktor

Nataša Martinović

Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška
poslovanju

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

U hiljadama eura

Godina koja se završava 31. decembra

	Napomena	2017.	2016.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		12,196	11,196
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi		(5,199)	(5,661)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		5,910	5,341
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(3,279)	(2,767)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(10,143)	(9,967)
Povećanje kredita i ostale aktive		(20,932)	(15,082)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza		64,390	50,453
Plaćeni porezi		(1,142)	(865)
Ostali (odlivi)/prilivi		1,241	1,756
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		43,042	34,404
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja			
Kupovina nekretnina i opreme		(102)	(62)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(98)	(44)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		(9,008)	(10,100)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine			76
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(9,208)	(10,130)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
Povećanje/(smanjenje) pozajmljenih sredstava		(1,018)	2,396
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja		(1,018)	2,396
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		140	74
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata		32,956	26,744
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		114,732	87,988
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	29	147,688	114,732

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 31. maja 2018. godine:

Tarik Telačević

Glavni izvršni direktor

Nataša Martinović
Izvršni direktor - upravljanje rizicima i podrška
poslovanju

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Prva banka Crne Gore AD, Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici – registarski broj 4-0000732/54.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), i šaltera (19), (31. decembra 2017. godine): u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

Banka je na dan 31.12.2017 imala 100% vlasništvo u sledećim zavisnim društvima : Mikrofinansijska institucija Montenegro Investment Credit doo Podgorica , First Assset Management doo Podgorica , First Real Estate Management 1 doo Podgorica i First Real Estate Management 2 doo Podgorica.

Na dan 31. decembar 2017. godine Banka je imala 126 zaposlenih radnika i 104 radnika koja su preuzeta od Agencija za zapošljavanje: Montenegro staff 8 zaposlenih i Nice Job 96 zaposlenih.

Bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Funkcija</u>	<u>Ime i prezime</u>
Predsjednik	Dr. Neda Ivović
član	Zoran Đukanović
član	Milan Perović
član	Tarik Telaćević
član	Đoko Krivokapić

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Tarik Telaćević	Glavni izvršni direktor
G-đa Nataša Martinović	Izvršna direktorica poslovnog područja upravljanja rizicima i podrška poslovanju
G-din Milorad Pavlek	Poslovno područje upravljanja poslovnim odnosom sa klijentima

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (Nastavak)

Članovi Odbora za reviziju Banke, na dan 31. decembra 2017. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Zoran Todorović	Predsjednik
G-din Veselin Vujošević	Član
G-din Zoran Jelić	Član

Na dan 31. decembra 2017. godine, Direktor Odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Goran Đukanović.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Interni revizor je Žana Kasalica.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze (u daljem tekstu „finansijski iskazi“) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list RCG“, br. 052/16 od 09.08.2017), i Zakonom o reviziji („Sl. list CG“, br.01/17) koji podrazumijevaju primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2017 godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore, Međunarodni računovodstveni standardi („MRS“) i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja („MSFI“) objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (IFAC) dobio pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12, i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Banka je ove nekonsolidovane finansijske iskaze sastavila na osnovu i prema zahtjevima zakona i propisa Crne Gore, pri čemu su ulaganja u zavisna lica First Assets managment d.o.o. Podgorica, First Real Estate Management 1 i First Real Estate Management 2, i Mikrofinansijska institucija Montenegro investment credit MFI d.o.o. Podgorica u kojima je Banka 100% vlasnik, u ovim finansijskim iskazima iskazana po nabavnoj vrijednosti koja se umanjuje za eventualno obezvređenje. Bolje razumijevanje finansijskog položaja i rezultata Društva se može dobiti uvidom u konsolidovane finansijske iskaze Banke.

Revidirani konsolidovani finansijski izvještaji i izvještaji o pokazateljima bankarske grupe sa stanjem na dan 31. decembra tekuće godine se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u roku od 180 dana od datuma na koji se ovi izvještaji sastavljaju.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Banka je za potrebe sastavljanja finansijskih iskaza za 2017. godinu i za primjenu osnova za vrednovanje stavki primijenila koncept nastavka poslovanja. Menadžment Banke je procijenio da Banka ima resurse da nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti.

Banka je u toku 2017. godine uložila značajne napore vezane za naplatu problematičnih potraživanja koja su za rezultat imala smanjenje NPL za EUR 9.76 miliona u odnosu na godinu dana ranije, kroz postupke restrukturiranja kredita, naplatu putem prodaje kolaterala, kao i nova sticanja nepokretne imovine koja je predstavljala kolateral za problematične plasmane.

Takodje, u 2017. godini Banka je prodala preko EUR 8 miliona stečene aktive i time onemogućila da ista bude odbitna stavka pri izracunu sopstvenih sredstava banke i koeficijenta solventnosti.

U svom tekućem poslovanju, a što je akcentirano i usvojenom Strategijom upravljanja NPL, Banka dominantno forsira rješavanje statusa problematičnih plasmana, a sa glavnim ciljem smanjenja nedostajućih rezervi u cilju održavanja adekvatnosti kapitala.

U cilju poboljšanja poslovnih performansi Banke i konkurentnosti Banke na bankarskom tržištu Crne Gore, Banka je u 2017. godini pružala bankarske usluge pod atraktivnijim uslovima, a preduzete su i značajne mjere koje su rezultirale smanjenju koncentracije depozita u 2017. godini, prije svega umanjnjem depozita najvećih deponenata, sa trendom koji se još značajnije nastavio u 2018. godini.

U toku 2017. godine Banka je održavala likvidnost znatno iznad propisanog minimuma. Dalje, Banka je kao jedan od ključnih poslovnih ciljeva za 2017. godinu definisala održavanje optimalne likvidnosti i smanjenje negativnog GAP-a. Takođe u cilju unapređenja sistema korporativnog upravljanja i efektivnosti sistema internih kontrola, Banka je u 2017. godini usvojila nove i revidirala značajan broj postojećih politika i procedura. Revidirala je Pravilnik o uspostavljanju i funkcionisanju sistema internih kontrola u Banci (Prilog uz Pravilnik sa konkretnim kontrolnim aktivnostima za svaki pojedinačni organizacioni dio Banke), plan nastavka funkcionisanja IT, kao i plan nastavka poslovanja poslovnih djelova Banke, a u februaru 2017. godine uspješno je sprovedeno testiranje plana nastavka poslovanja na rezervnoj IT lokaciji u Bijelom Polju i rezervnoj poslovnoj lokaciji u filijali u Nikšiću, čime su u potpunosti ispoštovani zahtjevi regulatora propisani Zakonom o bankama i Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama. Kao krajnji pozitivan efekat svih gore opisanih preduzetih mjera i aktivnosti, Banka je poslovnu 2017. godinu završila pozitivnim finansijskim rezultatom u iznosu od EUR 252 hiljada.

Uzimajući u obzir navedene aktivnosti, Rukovodstvo Banke veruje da su ispunjeni uslovi da Banka nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti i u skladu sa tim sastavi finansijske iskaze u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničavaju se na period trajanja ugovorene obaveze.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada (Nastavak)

Prihodi od kamata obračunati su na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, investicionih hartija od vrijednosti, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda. Prihodi od naknade za odobravanje kredita se knjiže kao odloženi prihodi, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita od maja 2015. godine kada je Banka počela sa primjenom razgraničenja prihoda od naknada po kreditima i garancijama na period trajanja finansijskog instrumenta.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu važećem na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu važećem na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

3.3. Porezi i doprinosi

Porez na prihod

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica ("Sl. list CG", br. 80/04, 40/08, 86/09, 73/10, 14/12,61/13,55/16) stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Osnovicu poreza na dobit predstavlja oporeziva dobit, koja se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Za utvrđivanje oporezive dobiti priznaju se prihodi u iznosima utvrđenim bilansom uspjeha, u skladu sa Zakonom kojim se uređuje računovodstvo, izuzev prihoda i rashoda za koje je Zakonom o porezu na dobit pravnih lica propisan drukčiji način utvrđivanja.

Prihodi od dividendi i udjela u dobiti drugih pravnih lica, izuzimaju se iz poreske osnovice primaoca, ako je njihov isplatalac obveznik poreza po Zakonu o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalnim dobitkom smatra se prihod koji poreski obveznik ostvari prodajom, odnosno drugim prenosom uz naknadu zemljišta, građevinskih objekata, imovinskih prava, udjela u kapitalu i hartija od vrijednosti. Kapitalni dobitak predstavlja pozitivnu, dok kapitalni gubitak predstavlja negativnu razliku između prodajne cijene imovine i njene nabavne cijene usklađene na način predviđen ovim zakonom. Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.3. Porezi i doprinosi (Nastavak)

Porez na prihod (Nastavak)

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijanjem do tri mjeseca.

3.5. Krediti

Kreditni su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjeno za otplaćenu glavnice i ispravku vrijednosti koja je zasnovana na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju. U procjeni navedenih rizika rukovodstvo Banke primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je objelodanjena u Napomeni 3.6.

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) i internom politikom Banke, minimalno kvartalno Banka procjenjuje da li postoji objektivni dokaz obezvrjeđenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. Smatra se da su finansijsko sredstvo, ili grupa sredstava, obezvrjeđeni samo ako postoje objektivni dokazi obezvrjeđenja koji proizilaze iz jednog ili više događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja sredstva i taj događaj (ili događaji) utiče na procijenjene buduće novčane tokove gotovine koji se pouzdano mogu procijeniti.

Objektivni dokazi da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe sredstava, uključuju:

- značajne finansijske teškoće emitenta ili dužnika;
- kršenje/nepoštovanje ugovora, kao što je neispunjenje obaveza ili kašnjenja u plaćanju kamate ili glavnice;
- izmjena inicijalno ugovorenih uslova otplate kredita (restrukturiranje);
- velika vjerovatnoća bankrota ili druge finansijske reorganizacije zajmoprimca i dr.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene,
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate,
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu,
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca, vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Iznos rezervacija za procijenjene gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezervacija za procijenjene gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% i 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

S obzirom da MRS 39 ne dozvoljava da se ne vrši dalji obračun kamate nakon obezvrjeđenja, prihodi od kamata nakon obezvrjeđenja se obračunavaju za svaku transakciju koja je obezvrjeđena zbog umanjenja vrijednosti, bez obzira da li je umanjenje vrijednosti procijenjeno na bazi individualne ili kolektivne procjene. Prihod od kamata po osnovu potraživanja koja se individualno procjenjuju generiše se iz promjene neto sadašnje vrijednosti obezvrjeđenih potraživanja.

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka to potraživanje otpisuje i vodi ga, u visini dugovanog iznosa, u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Smatra se da su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, ako Banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, u skladu sa MRS/MSFI, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijedeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Banka je u toku 2017. godine započela pripreme za prelazak na MSFI 9 standard koji će sa primjenom početi od 01. januara 2018. godine. Izrađena je metodologija u saradnji sa konsultanstskom kućom i odrađeno je nekoliko paralelnih obračuna kao i projekcija uticaja na kapital Banke.

U poređenju sa MRS 39, MSFI 9 uvodi novi model za klasifikaciju finansijskih instrumenata.

Standard MSFI 9 definiše uslove pod kojima finansijsko sredstvo može biti vrednovano po amortizovanoj vrijednosti, odnosno postoje dva testa koja bi trebalo da budu ispunjena – test poslovnog modela i test karakteristika datog sredstva, šta za posledicu ima da se mijenja način mjerenja i iskazivanja mnogih finansijskih instrumenata u zavisnosti od njihove namjene i prirode.

U skladu sa MSFI 9 sva finansijska sredstva se klasifikuju u dve grupe:

- dužnička finansijska sredstva (debt financial assets), odnosno sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i
- vlasnička sredstva (equity financial assets) za čije se vrednovanje koristi fer vrijednost.

Banka treba da prizna finansijsko sredstvo ili finansijsku obavezu u svom izveštaju o finansijskoj poziciji samo onda kada ono postane jedna od ugovornih strana u instrumentu.

Inicijalno vrednovanje svih finansijskih sredstava se vrši po fer vrijednosti. Za finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat, fer vrijednosti sadrži transakcione troškove.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Naknadno vrednovanje finansijskih sredstava vrši se po:

- amortizovanoj vrijednosti,
- fer vrijednosti, i to:
- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspeha i
- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Klasifikacija na navedene kategorije se vrši polazeći od kriterijuma:

- način na koji se upravlja finansijskim sredstvima (business model koji odražava ciljeve koje menadžment želi ostvariti posjedovanjem datih finansijskih sredstava) i
- karakteristike ugovorenog novčanog toka datog finansijskog sredstva (novčani tokovi mogu biti takvi da ih čine samo prilivi po osnovu glavnice i kamata na neotplaćeni iznos glavnice, ali visina ugovorenih tokova gotovine može varirati u zavisnosti od drugih faktora, koji nemaju karakteristike kamate, kao što su tržišne cijene i dr.).

U slučaju poslovnog modela koji podrazumjeva da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine i ako ugovorene tokove gotovine čine prilivi po osnovu naplate glavnice i kamate, koja odražava vremensku vrijednost i kreditni rizik povezan sa neotplaćenom glavnicom, takva finansijska sredstva se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti.

Po fer vrijednosti kroz bilans uspeha naknadno se vrednuju i finansijska sredstva koja su vlasnički instrumenti:

- koji se drže radi trgovanja,
- derivati i
- ulaganja u nekotirane vlasničke instrumente.

Finansijska sredstva koja su vlasnički instrument, a za koje postoji namjera da se drže u dužem periodu, naknadno se vrednuju kao finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Pri naknadnom procjenjivanju ovakve imovine promene fer vrijednosti ne tangiraju rezultat, već preko ostalog ukupnog rezultata kapitala.

Testiranje na obezvređenje se vrši samo za finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

MSFI 9 uvodi novi model za priznavanje gubitaka po osnovu umanjenja vrijednosti sredstava - Model očekivanih kreditnih gubitaka, u odnosu na Model nastalih kreditnih gubitaka prema MRS 39.

Model očekivanih kreditnih gubitaka, koji se odnosi na finansijska sredstva vrednovana po amortizovanoj vrijednosti, zahtjeva računovodstveno obuhvatanje očekivanih kreditnih gubitaka i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izveštavanja na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja. Drugim rečima, više nije neophodno da se kreditni događaj desi da bi se priznao kreditni gubitak - obezvređenje.

U slučaju da su ispunjeni kriterijumi, odnosno da je identifikovano značajno povećanje rizika, očekivani gubici za period od 12 mjeseci, zamjenjuju se očekivanim gubicima do dospelja sredstva, odnosno za cio period trajanja instrumenta.

Banka obračunava na svaki datum izvještavanja ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja, ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)**

Za potrebe obračuna ispravke vrijednosti očekivani dvanaestomesečni kreditni gubici su dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom roka trajanja i predstavljaju manjkove gotovine tokom roka trajanja koji će rezultirati ako se dogodi neizvršenje u roku od 12 mjeseci nakon datuma izveštavanja (ili kraći period, ako je očekivani rok trajanja finansijskog instrumenta kraći od 12 meseci), ponderisani vjerovatnoćom nastanka takvog neizvršenja.

U svakom izveštajnom periodu, odnosno u momentu procjene očekivanih kreditnih gubitaka za potrebe obračuna ispravke vrijednosti, Banka procjenjuje za sve finansijske instrumente pojedinačno (na nivou pojedinačne partije) da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Kao kriterijume za značajno uvećanje kreditnog rizika Banka definiše materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gde se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500 a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100 i smrt klijenta (kod fizičkih lica).

Default, odnosno status neizmirenja obaveza je definisan na način da je konzistentan sa drugim internim procedurama za upravljanje kreditnim rizikom i uključuje sljedeće indikatore: materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana, gde se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500 a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata, stečaj ili likvidaciji iz registra privr. subjekata i druge informacije koje ukazuju na probleme u poslovanju ili mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga.

Generalni pristup Banke za obračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta se može prikazati sledećom formulom:

$$ECL = \sum_{t=1}^T (EAD_t * MPD_t * LGD_t * DF_t)$$

- ECL - Expected credit loss (očekivani kreditni gubitak)
- EAD - Exposure at default (izloženost u trenutku default-a)
- MPD - Marginal Probability of default (marginalna vjerovatnoća default-a)
- LGD - Loss given default (gubitak u slučaju default-a klijenta)
- DF - EIR based discount factor (diskontni faktor zasnovan na EKS)

Na ovaj način obračunati očekivani kreditni gubici za cio period trajanja finansijskog instrumenta predstavljaju gubitke koje Banka priznaje za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u Nivou 2, dok najviše jednogodišnja porcija ovako obračunatih kreditnih gubitaka, predstavlja očekivani kreditni gubitak koji se priznaje za finansijske instrumente u nivou 1.

EAD, odnosno izloženost u slučaju statusa default-a predstavlja procjenu knjigovodstvene vrijednosti u skladu sa MSFI 9 u momentu default-a, uzimajući u obzir profil ugovorenih novčanih tokova kao i moguća dodatna povlačenja iz odobrenih linija pre momentu default-a.

Banka u razvoju PD parametara koji se koriste za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u skladu sa ovom Metodologijom, radi usaglašenosti sa zahtjevima MSFI 9 primjenjuje sledeća prilagođavanja:

Prilagođavanje u vremenu („Point-in-time“);

- Uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking)

Pristup Banke za izradu višegodišnjih PD-eva su generalno zasnovani na pristupu zasnovanom na tranzicionim matricama i uvažavaju potrebna prilagođavanja u vremenu („Point in time“) i uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking), kako bi se obezbedila usklađenost sa zahtjevima MSFI 9.

Generalni metodološki pristup sastoji se iz sljedećih koraka:

- A. Procjena istorijskih stopa default-a (DR),
- B. Procjena 12-mjesečnog portfolio PD zasnovanog na tranzicionim matricama,
- C. Razvoj regresionog modela koji odražava uticaj kretanja makroekonomskih varijabli na kretanje default rate-ova,
- D. Procjena stope defaulta za naredne periode na osnovu pouzdanog makroekonomskog modela,
- E. Obračun PIT („Point-in-time“) PD-eva i prilagođavanje TTC migracione matrice u PIT

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki (Nastavak)

Parametar Loss given default, odnosno LGD predstavlja procjenu gubitka kod pojedinačnog finansijskog instrumenta, pod pretpostavkom dešavanja default-a, odnosno statusa neizmirenja obaveza.

U svojoj procjeni kreditnih gubitaka odmjerenih u skladu sa Metodologijom i MSFI 9, Banka želi da odrazi mogućnost naplate novčanih tokova kako iz redovnih novčanih tokova, ali i kolaterala i drugih sredstava obezbjeđenja, koji su direktno povezani sa finansijskim instrumentom.

U tom smislu, Banka primjenjuje generalno koncept odvojenog LGDsecured i LGDunsecured u zavisnosti od stepena obezbjeđenosti pojedinačnog plasmana.

Procenjen efekat prve primene je negativan i iznosi EUR 1,004 hiljade i podeljen je po kategorijama kako je prikazano:

Gotovina	EUR 3 hiljade
HOV	EUR 11 hiljada
Kreditni bankama	EUR 14 hiljada
Kreditni klijentima	EUR 926 hiljada
Ostalo	EUR 11 hiljada
Vanbilans	EUR 39 hiljada

Prethodnom Metodologijom za obračun ispravke vrijednosti u skladu sa MRS 39, Banka je vršila obezvređenje kamate i ispravka kamate se obračunavala na iznos kamate umanjen za iznos obezvređene kamate. U skladu sa MSFI 9 i usvojenom Metodologijom, na kojoj je banka angažovala konsultanta promijenjen je pristup. Novom Metodologijom definisano je da se ne vrši obezvređenje kamate, već se ispravka kamate računa na bruto vrijednost potraživanja, tako da je ovo imalo pozitivan efekat od EUR 1,601 hiljadu na konto 3008, a negativan na uvećanje ispravke vrijednosti po kamati i na uvećanje nedostajućih rezervi.

Navedeni procenjeni iznos efekata prve primjene MSFI 9 predstavlja rezultat obračuna očekivanog kreditnog gubitka na dan 31. decembra 2017. godine. Banka ne očekuje značajne izmjene navedenog iznosa, nakon sprovedenog knjiženja, osim iz eventualnih tehničkih razloga, gdje se u svakom slučaju ne očekuju materijalno značajne razlike. Rukovodstvo Banke smatra da prva primjena MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine ne može uticati na pad racija adekvatnosti kapitala s obzirom na to da je Centralna banka Crne Gore predvidela da se u osnovne elemente sopstvenih sredstava banke uključuje iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9. Ovaj iznos se utvrđuje u periodu od 2018. do zaključno sa 2022. godinom tako što se ukupni iznos negativnih efekata umanjuje za:

- 1) 5%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2018. godini;
- 2) 15%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2019. godini;
- 3) 30%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2020. godini;
- 4) 50%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2021. godini;
- 5) 75%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2022. godini.

3.7. Investicije u zavisna preduzeća

Ulaganja u vlasničke finansijske instrumente, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se u iznosu ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti usljed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

Ulaganje u kapital zavisnih društava se iskazuje po istorijskom trošku ulaganja.

3.8. Finansijska Sredstva koja se drže za trgovanje

Hartije od vrijednosti kojima se trguje predstavljaju hartije od vrijednosti koje se drže radi ostvarivanja dobiti po osnovu trgovanja u kratkom vremenskom roku. Hartije od vrijednosti kojima se trguje inicijalno se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, a na dan bilansa po tržišnoj vrijednosti. Svi realizovani i nerealizovani dobiti po osnovu prodaje, odnosno promjene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti se priznaju u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.9. Investicione hartije od vrijednosti****3.9.1. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea**

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea predstavljaju hartije od vrijednosti za koje postoji namjera i mogućnost držanja do isteka roka dospijea. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea se inicijalno evidentiraju po nabavnoj vrijednosti. Na dan bilansa stanja hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti uz umanjenje za rezervisanje za potencijalne gubitke.

3.9.2. Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti koje su namijenjene da se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbjeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama ili cijeni kapitala, klasifikuju se kao "hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju".

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, se iskazuju po fer vrijednosti, odmjerenoj na osnovu kotiranih cijena na aktivnom tržištu (cijene dobijene sa berze ili drugog priznatog finansijskog tržišta, od dilera, brokera, industrijske grupe, službe za određivanje cijena, regulatorne agencije), a ukoliko ne postoji aktivno tržište na osnovu fer vrijednosti odmjerenih tehnikama procjene.

Nerealizovani dobiti i gubici po osnovu hartija raspoloživih za prodaju, evidentiraju se u okviru kapitala, osim za troškove od umanjenja vrijednosti, sve dok ta hartija od vrijednosti ne prestane da se priznaje, odnosno dok se ne proda, naplati ili na drugi način realizuje, ili dok ta hartija od vrijednosti nije obezvrjeđena.

Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe, ili kada im se umanju vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

3.10. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme u tekućem i prethodnom obračunskom periodu je sljedeći:

Građevinski objekti	2.00%
Računari i prateća oprema	33.33%
Kancelarijski namještaj	15.00%-16.66%
Motorna vozila	15.00%
Bankomati	12.50%
Ostala oprema	15.00%

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala. Nije bilo promjena korisnog vijeka trajanja nekretnina, postrojenja i opreme u odnosu na prethodnu godinu.

3.11. Nematerijalna sredstva

Stečene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti i eventualne troškove obezvrjeđenja. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33%, 50%, 100% , kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 3 godine. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.12. Stečena aktiva

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 I 82/17) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa osnovnog kapitala banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos osnovnog kapitala, banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju osnovnog kapitala banke;
- 2) nakon umanjenja osnovnog kapitala banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Rukovodstvo Banke nije evidentiralo efekte po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive, obzirom da je procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive veća od prikazane vrijednosti u finansijskim izvještajima Banke i shodno tome, Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine nije precijenjena.

3.13. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

3.14. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2017. godine, izvršeno je rezervisanje, obračunato od strane nezavisnog ovlaštenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i budući radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobiti i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

Obračun rezervisanja za otpremnine su u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke, međunarodnim računovodstvenim standardom (MRS 19) i drugim važećim propisima.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.14. Beneficije zaposlenih (Nastavak)**

Rizik smrtnosti ugrađen je u tehničke osnove koje su sačinjene na osnovu mortalitetnih tablica (izravnatih vjerovatnoća doživljenja i smrtnosti) na osnovu popisa stanovništva 1980-1982. godine i one su sada u opštoj primjeni u Crnoj Gori u poslovima osiguranja života, penzijskog osiguranja i sl.

Aktuarske pretpostavke sastoje se od:

1. Granice za odlazak u starosnu penziju	Član 17, 197đ i 198a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
2. Tablice smrtnosti	Crna Gora, 2012. godina
3. Iznos otpremnine pri odlasku u penziju u momentu rezervisanja	
4. Diskontna godišnja stopa	4% kao adekvatna stopa u skladu sa MRS 19, što predstavlja dugoročnu stopu prinosa na visokokvalitetne dužničke hartije od vrijednosti, obveznice Crne Gore
5. Rast zarada	
6. Godišnja fluktuacija zaposlenih	1%
7. Način priznavanja aktuarskih dobitaka/gubitaka	U cjelini u periodu u kome nastaju
8. Poreski aspekt	Rezervacija za otpremnine pri odlasku u penziju iznad zakonskog maksimuma od EUR 1,000 obuhvata 9% poreza

Ocjena sadašnje vrijednosti otpremnine radi se individualnom ocjenom za svakog zaposlenog radnika, uvažavajući kriterijume u navedenim aktuarskim pretpostavkama.

Vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine pri odlasku u penziju urađena je u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke.

3.15. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji Međunarodnog računovodstvenog standarda 24 – “Objelodanjivanje povezanih strana“, povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nijesu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizička lica koja direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvata definisanu strategiju za upravljanje rizicima, usvojene politike i procese za upravljanje rizicima, definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje. Banka je u svom poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Strategija upravljanja rizicima sadrži: pregled, ciljeve i kriterijume svih rizika kojima je Banka izložena ili može da bude izložena. Procedure za upravljanje rizicima su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Procedure za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama. Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenost sa procedurama za upravljanje rizicima i definisanim limitima o čemu se mjesečno izvještava Odbor direktora. Banka takođe primjenjuje međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima. Banka testira osjetljivost Banke na pojedine vrste rizika i na zbirnoj osnovi, korišćenjem više vrsta stress scenarija. Pod stress scenario podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke.

4.2. Kreditni rizik

U skladu sa internom definicijom, formulisanom u Metodologiji procesa identifikovanja i ocjena značaja (materijalnosti) rizika Banke i katalogu rizika Banke, kreditni rizik (rizik neispunjenja obaveza), koji je uključen u Stub 1, predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled nemogućnosti klijenta da ispunjava obaveze prema Banci po osnovu odobrenih kredita ili drugih oblika plasmana ili potencijalnih potraživanja (vanbilansne pozicije). Nemogućnost ispunjavanja obaveza uključuje kašnjenje u plaćanju, restrukturiranje plasmana ili bankrot/stečaj klijenta. Kreditni rizik zapravo predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled neizvršenja obaveza dužnika prema Banci. Kreditni rizik banke uslovljen je kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbjeđenja potraživanja Banke.

Banka je izložena kreditnom riziku po svim stavkama bilansne aktive po osnovu kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansnim stavkama koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke, kao što su:

- Krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu, ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potreban kapital za tržišne rizike u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka);
- Investicione hartije od vrijednosti (hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća, kao i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju);
- Učešća u kapitalu drugih pravnih lica, izuzimajući učešća u kapitalu koja, u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka, predstavljaju odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke;
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Elementi sistema upravljanja kreditnim rizikom u Banci

Ključni elementi implementiranog sistema upravljanja kreditnim rizikom Banke su:

1. Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke
2. Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika
3. Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke.

U skladu sa interno razvijenim Metodologijama za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica, Banka potencijalnim klijentima dodjeljuje interni rejting i ocjenjuje kreditnu sposobnost, a na bazi prethodno izvršene detaljne analize finansijskog položaja dužnika, ostvarenih rezultata i pokazatelja poslovanja u tekućem i prethodnom periodu, kreditne istorije klijenta, tržišnog položaja klijenta, adekvatnosti kolaterala i njegove utrživosti, kao pokrivenost plasmana kolateralom i procjene stabilnosti i adekvatnosti izvora za vraćanje plasmana. Izvršena ocjena kreditne sposobnosti, kao i usklađenost zahtjeva za odobrenje plasmana sa Strategijom i politikama Banke, predstavljaju osnov za donošenje/prijedlog odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva klijenta. U postupku odobravanja kredita Banka prvenstveno uzima u obzir hipoteke na stambenim odnosno poslovnim nepokretnostima adekvatne vrijednosti. Dalje, na bazi generalne prakse kreditno rizični plasmani se prioritarno odobravaju: malim i srednjim privrednim društvima koji pretežno dio poslovanja obavljaju preko Banke, preduzetnicima i drugim licima koja samostalno obavljaju privrednu djelatnost pretežno u okviru sistema Banke, pravnim licima koja su visoko profitabilna, imaju brz obrt kapitala i kraće rokove povraćaja sredstava, klijentima koji imaju kontinuirano pozitivno i održivo poslovanje, javnom sektoru i rezidentnim fizičkim licima, koja ostvaruju primanja preko Banke.

Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika

U cilju diversifikacije kreditne aktivnosti, Banka uspostavlja različite limite na nivou klijenata, grupa (povezanih) klijenata, za pojedine industrije (djelatnosti), geografske regije i specifične proizvode Banke.

Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku.

Praćenje, mjerenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku se vrši na nivou pojedinačnih izloženosti i čitavog portfolia od strane različitih organizacionih djelova Banke.

Banka na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi, a po potrebi i češće, vrši ocjenu rizika i analizu kreditnog rizika o čemu izvještava ALCO i Odbor direktora Banke minimum na mjesečnom nivou. Analiza i kontrola izloženosti Banke kreditnom riziku, vrši se na bazi praćenja ključnih informacija koje kao minimum podrazumijevaju:

- strukturu ukupne izloženosti Banke na stavke aktive i vanbilansa;
- koncentraciju izloženosti;
- praćenje limita u poslovanju u dijelu kreditnog rizika;
- strukturu kredita po ročnosti i djelatnosti;
- analizu klijenata čiji su KRP svrstani u lošu aktivu;
- pregled najvećih dužnika po stavkama aktive i vanbilansa;
- izloženosti prema akcionarima i licima povezanim sa Bankom;
- velike izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica;
- pregled novoodobrenih i restrukturiranih kredita;
- raspored bilansnih i vanbilansnih stavki i rezervacija po kategorijama rizika;
- naplatu kredita u periodu.

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenete definisane Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka najmanje tromjesečno procjenjuje kvalitet aktive, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvrjeđenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatni iznos tog obezvrjeđenja, odnosno vjerovatnog gubitka. Banka vrši procjenu obezvrjeđenja na dva nivoa: individualnom i kolektivnom. Banka vrši individualnu procjenu ispravke vrijednosti za pojedinačno značajnu transakciju, ukoliko postoje objektivni dokazi obezvrjeđenja. Izloženost se smatra značajnom kada ukupna bruto izloženost prema neizmirenom iznosu transakcije iznosi EUR 50 hiljada ili više.

Nivo obezvrjeđenja plasmana se utvrđuje na osnovu projektovanih novčanih tokova koji će biti naplaćeni po osnovu ugovora sa klijentom, uzimajući u obzir istorijske podatke kreditne sposobnosti klijenta, uz razumijevanje postojećih i budućih poslovnih planova klijenta, ostvarivu vrijednost kolaterala, vremenske rokove za realizaciju kolaterala i drugo. Upoređivanjem sadašnje vrijednosti očekivanih novčanih tokova sa nominalnom vrijednošću potraživanja utvrđuje se nivo obezvrjeđenja plasmana.

Banka vrši procjenu obezvrjeđenja na kolektivnoj osnovi za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvrjeđivanju, odnosno ako procjenom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos obezvrjeđivanja bilansne aktive, odnosno iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja.

Prilikom kolektivne procjene obezvrjeđenja odvojeno se analiziraju homogene grupe kredita (buckets), koje predstavljaju krediti i plasmani sa sličnim karakteristikama i rizičnim profilom. Kolektivno obezvrjeđenje se vrši na osnovu migracionih matrica. Banka izračunava migracionu matricu na bazi istorijskih kretanja izloženosti, odnosno posmatranog portfolia između bucket-a za poslednje 3 godine, odnosno 36 mjeseci, kako bi se obezbijedilo da je obuhvaćen cijeli ekonomski ciklus i da su izračunati realni procenti ispravki vrijednosti, na osnovu % vjerovatnoće nastupanja statusa neizmirenja obaveza (PD) i % gubitka usled nastupanja statusa neizmirenja obaveza (LGD) za svaku grupu potraživanja (proizvoda).

Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
Aktiva	2017.	2016.
Kredit i potraživanja od banaka	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata	204,599	189,945
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745	5,754
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	21,474	12,466
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	4,506
Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	2,347	2,443
Ukupna aktiva	249,129	222,203
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	22,538	20,103
Činidbene garancije privrednim društvima	43,268	46,398
Neopozive obaveze za davanje kredita	13,190	7,331
Akreditivi	422	2,642
Ukupno vanbilans	79,418	76,474
Ukupna izloženost kreditnom riziku	328,547	298,677

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

Izloženost kreditnom riziku se djelimično kontroliše pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama, potraživanjima i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti;
- polise osiguranja i
- garancije

4.2.1. Krediti i plasmani

Kreditni i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	Nedospjeli grupno neobezvrije- deni	Dospjeli a grupno neobezvrije- deni	Grupno obezvrije- deni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	U hiljadama eura	
								Ukupna ispravka	Ukupno neto
31. decembar 2017. godine									
Stambeni krediti	5,209	2,006	6,765	1,887	15,867	464	364	828	15,039
Gotovinski - nenamjenski	4,556	1,410	29,975	2,640	38,581	1,171	1,113	2,284	36,297
Ostali namjenski kreditni	2,665	1,124	10,309	1,113	15,211	183	359	542	14,669
Kreditne kartice	(3)	2	2,944	79	3,022	79	1,739	1,818	1,204
Prekoračenje po tekućim računima	247	25	2,229	-	2,501	-	350	350	2,151
Kreditni privredi	25,408	27,156	32,376	14,153	99,093	4,403	940	5,343	93,750
Kreditni Vladi i opštinama	18,750	-	-	-	18,750	-	-	-	18,750
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	3,121	-	3,121	-	31	31	3,090
Faktoring i forfeting	18,493	900	-	-	19,393	-	-	-	19,393
Vremenska razgraničenja	259	-	-	-	259	-	3	3	256
Kreditni i potraživanja od klijenata	75,584	32,623	87,719	19,872	215,798	6,300	4,899	11,199	204,599
Kreditni i plasmani dati bankama	7,054	-	-	-	7,054	-	-	-	7,054
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745	-	-	-	5,745	-	-	-	5,745
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	21,474	-	-	-	21,474	-	-	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	-	-	-	7,910	-	-	-	7,910
Ostale stavke aktive u aktivni na koje se izdvajaju rezervacije	2,347	-	-	-	2,347	-	-	-	2,347
Ukupno bilans	120,114	32,623	87,719	19,872	260,328	6,300	4,899	11,199	249,129
Ukupno vanbilans	79,418	-	-	-	79,419	-	-	-	79,419

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

U hiljadama eura

	Nedospjeli grupno neobe- zvrijedeni	Dospjeli a grupno neobe- zvrijedeni	Grupno obezvrije- deni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka	Ukupno neto
31. decembar 2016. godine									
Stambeni krediti	5,559	3,195	8,227	1,790	18,771	502	313	815	17,956
Gotovinski - nenamjenski	4,952	2,565	28,080	3,237	38,834	1,319	1,215	2,534	36,300
Ostali namjenski krediti	1,948	1,626	5,558	1,053	10,185	171	327	498	9,687
Kreditne kartice	-	3	3,205	79	3,287	79	1,827	1,906	1,381
Prekoračenje po tekućim računima	243	43	2,376	-	2,662	-	304	304	2,358
Kreditni privredi	28,554	24,803	30,268	15,539	99,164	5,731	993	6,724	92,440
Kreditni Vladi i opštinama	-	6,008	-	-	6,008	-	-	-	6,008
Kreditni finansijskim institucijama	250	-	2,762	-	3,012	-	51	51	2,961
Faktoring i forfeting	20,383	48	-	-	20,431	-	-	-	20,431
Vremenska razgraničenja	426	-	-	-	426	-	3	3	423
Kreditni i potraživanja od klijenata	62,315	38,291	80,476	21,698	202,780	7,802	5,033	12,835	189,945
Kreditni i plasmani dati bankama	7,089	-	-	-	7,089	-	-	-	7,089
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,754	-	-	-	5,754	-	-	-	5,754
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	12,466	-	-	-	12,466	-	-	-	12,466
Investicije u zavisna preduzeća	4,506	-	-	-	4,506	-	-	-	4,506
Ostale stavke aktive u aktivima na koje se izdvajaju rezervacije	2,443	-	-	-	2,443	-	-	-	2,443
Ukupno bilans	94,573	38,291	80,476	21,698	235,038	7,802	5,033	12,835	222,203
Ukupno vanbilans	76,474	-	-	-	76,474	-	-	-	76,474

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

a) Dospjeli, ali grupno neobezvrijedjeni krediti i plasmani

Dospjeli neobezvrijedjeni

U hiljadama
eura

	do 30 dana kašnjenje	od 31 do 60 dana kašnjenje	od 61 do 90 dana kašnjenje	od 91 do 180 dana kašnjenje	od 181 do 365 dana kašnjenje	od 1 do 5 godina kašnjenje	Ukupno
31. decembar 2017. godine							
Stambeni krediti	1,122	415	95	202	172	-	2,006
Gotovinski - nenamjenski	619	231	436	34	90	-	1,410
Ostali namjenski krediti	591	362	6	122	43	-	1,124
Kreditne kartice	-	-	-	-	1	1	2
Prekoračenje po tekućim računima	22	2	1	-	-	-	25
Kreditu privredi	23,374	1,742	198	1,560	281	1	27,156
Kreditu Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	900	-	-	-	-	-	900
Ukupno	26,628	2,752	736	1,918	587	2	32,623

Dospjeli neobezvrijedjeni

U hiljadama
eura

	do 30 dana kašnjenje	od 31 do 60 dana kašnjenje	od 61 do 90 dana kašnjenje	od 91 do 180 dana kašnjenje	od 181 do 365 dana kašnjenje	od 1 do 5 godina kašnjenje	Ukupno
31. decembar 2016. godine							
Stambeni krediti	1,501	780	198	349	256	111	3,195
Gotovinski - nenamjenski	825	340	79	81	630	610	2,565
Ostali namjenski krediti	430	102	117	75	676	226	1,626
Kreditne kartice	1	-	-	-	1	1	3
Prekoračenje po tekućim računima	37	2	3	-	-	1	43
Kreditu privredi	16,147	4,307	331	1,811	2,206	1	24,803
Kreditu Vladi i opštinama	6,008	-	-	-	-	-	6,008
Factoring i forfeting	48	-	-	-	-	-	48
Ukupno	24,997	5,531	728	2,316	3,769	950	38,291

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani

Restrukturiranje se vrši samo u slučajevima problematičnih plasmana. Pod problematičnim plasmanima se smatraju oni plasmani kod kojih:

- klijenti kasne u izvršenju ugovorne obaveze duže od 90 dana;
- su prepoznati poremećaji i problemi u kreditnoj sposobnosti klijenta (fizička lica), odnosno finansijskom položaju klijenta (pravna lica), koji nesumnjivo ukazuju na izvjesno buduće kašnjenje.

Pregled restrukturiranih kredita u toku godine i načina restrukturiranja.

	U hiljadama eura Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Produženje roka otplate za glavnici ili kamatu	6,854	6,929
Smanjenje kamatne stope na odobreni kredit	19	41
Kapitalizovanje kamate po kreditu odobrenom dužniku	6,243	6,757
Zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom	12,342	14,948
Ostale slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika	<u>10,784</u>	<u>15,064</u>
Ukupno	<u>36,242</u>	<u>43,739</u>

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura				
	<u>Crna Gora</u>	<u>Evropska Unija</u>	<u>SAD i Kanada</u>	<u>Ostalo</u>	<u>Ukupno</u>
Kreditni i potraživanja od banaka	263	6,790	-	1	7,054
Kreditni i potraživanja od klijenata	184,895	18,888	-	816	204,599
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,745				5,745
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	21,474	-	-	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	7,910	-	-	-	7,910
Ostale stavke aktive u aktivima na koje se izdvajaju rezervacije	<u>2,347</u>				<u>2,347</u>
31. decembar 2017. godine	<u>222,634</u>	<u>25,678</u>	<u>-</u>	<u>817</u>	<u>249,129</u>
31. decembar 2016. godine	<u>193,975</u>	<u>27,470</u>	<u>-</u>	<u>758</u>	<u>222,203</u>

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

c) Geografska koncentracija (Nastavak)

Banka mjeri izloženost riziku zemlje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika Banke. Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana, određenog aktom, koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika, vodeći računa o političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- 1) nerizične zemlje;
- 2) zemlje niskog rizika;
- 3) zemlje srednjeg rizika;
- 4) zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje i za limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama zemalja ili regionima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.1. Krediti i plasmani (Nastavak)

d) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR						
	Kreditni plasmani klijentima	Kreditni plasmani bankama	Hartije oc vrijednosti raspoloživi za prodaju	Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	Investicije u zavisna preduzeća	Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	Ukupno
31. decembar 2017. godine							
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.540	-	-	-	-	-	4.540
Vađenje rude i kamena	3.207	-	-	-	-	-	3.207
Prerađivačka industrija	14.923	-	1	-	-	-	14.924
Snabdijevanje električnom energijom	82	-	-	-	-	-	82
Snabdijevanje vodom	791	-	-	-	-	-	791
Građevinarstvo	25.488	-	-	-	-	-	25.488
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	26.192	-	7	-	-	-	26.199
Saobraćaj i skladištenje	1.413	-	-	-	-	-	1.413
Usluge pružanja smještaja i ishrane	6.900	-	-	-	-	-	6.900
Informisanje i komunikacije	834	-	-	-	-	-	834
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3.100	7.054	158	-	904	-	11.216
Poslovanje nekretninama	762	-	-	-	7.006	2.347	10.115
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3.428	-	-	-	-	-	3.428
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	19.650	-	5.579	21.474	-	-	46.703
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.249	-	-	-	-	-	1.249
Obrazovanje	81	-	-	-	-	-	81
Zdravstvo i socijalna zaštita	243	-	-	-	-	-	243
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	325	-	-	-	-	-	325
Ostale uslužne djelatnosti	260	-	-	-	-	-	260
Fizička lica - rezidenti	67.013	-	-	-	-	-	67.013
Nerezidenti	19.355	-	-	-	-	-	19.355
Ukupno	199.836	7.054	5.745	21.474	7.910	2.347	244.366
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	4.507	-	-	-	-	-	4.507
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	256	-	-	-	-	-	256
31. decembar 2017. godine	204.599	7.054	5.745	21.474	7.910	2.347	249.129
31. decembar 2016. godine	189.945	7.089	5.754	12.466	4.506	2.443	222.203

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.2. Kreditni rizik (Nastavak)

4.2.2. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2017. godine	U hiljadama eura			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	9,328	21,954	422	31,704
Od 1 do 5 godina	3,862	43,853	-	47,715
	13,190	65,807	422	79,419
31. decembar 2016. godine	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	4,889	18,606	2,642	26,137
Od 1 do 5 godina	2,442	47,895	-	50,337
	7,331	66,501	2,642	76,474

U skladu sa Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Banka je usvojila strategiju za postupanje sa nekvalitetnim kreditima. Strategijom se propisuje način i uspostavlja sistem praćenja strukture, kvaliteta i plana smanjenja nekvalitetnih kredita, u skladu sa prirodom, veličinom i kompleksnošću ukupnog portfolija banke.

Banka u svojim aktivnostima sprovodi postupak razvrstavanja nekvalitetnih kredita na kredite:

- koje održivim finansijskim restrukturiranjem može vratiti u status kvalitetne aktive (klasifikacione **grupe "A" i "B") - opcija "oporavka" nekvalitetnih kredita;**
- koje ne može vratiti u status kvalitetne aktive i koji su zbog toga opredijeljeni za krajnju naplatu - opcija "prinudnog rješavanja" nekvalitetnih kredita;
- za koje još nije utvrđen plan aktivnosti – neraspoređeni nekvalitetni krediti.

Banka u cilju efikasnijeg rješavanja problema nekvalitetnih kredita, na bazi usvojene Strategije za postupanje sa nekvalitetnim kreditima, definiše interne operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita.

Ostvarenje operativnih ciljeva se prati na kvartalnom nivou i vrši se eventualno usklađivanje. Operativnim ciljevima se definiše nivo smanjenja nekvalitetnih kredita. U odnosu na 31. decembar 2016. godine, Banka je na 31. decembar 2017. godine smanjila iznos NPL za EUR 9,759 hiljada.

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (Nastavak)

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura				
	USD	Ostale strane valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
AKTIVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	9,913	943	10,855	129,779	140,634
Kreditni i potraživanja od banaka	5,130	188	5,318	1,736	7,054
Kreditni i potraživanja od klijenata	-	-	-	204,599	204,599
Sredstva namijenjena prodaji	-	-	-	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	19	19
Investicione hartije od vrijednosti	-	-	-	27,219	27,219
Investicije u zavisna preduzeća	-	-	-	7,910	7,910
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	3,300	3,300
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	-	-	1.045	1.045
Nematerijalna sredstva	-	-	-	112	112
Tekuća i odložena poreska sredstva	-	-	-	212	212
Ostala poslovna potraživanja	-	-	-	47.836	47.836
Ukupna aktiva	15.043	1.131	16.173	423.805	439.978
PASIVA					
Depoziti banaka	-	-	-	1	1
Depoziti klijenata	14,796	668	15,463	368,885	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	9,585	9,585
Rezerve	-	-	-	241	241
Ostale obaveze	13	-	13	3,800	3,813
Subordinisani dug	-	-	-	7,949	7,949
Kapital	-	-	-	34.041	34.041
Ukupno obaveze	14.809	668	15.476	424.502	439.978
Neto devizna izloženost					
31. decembar 2017. godine	234	463	697	(697)	-
31. decembar 2016. godine	224	1,180	1,404	(1,404)	-

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kursa najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

Upravljanje izloženosti deviznim rizikom, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (Nastavak)

	Ukupno	Ukupno strane valute	U hiljadama eura Promjena kursa	
			10%	-10%
AKTIVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	140,634	10,855	1,086	(1,086)
Kreditni i potraživanja od banaka	7,054	5,318	532	(532)
Ostala finansijska potraživanja	3,300	-	-	-
Ukupna aktiva	150,988	16,173	1,618	(1,618)
PASIVA				
Depoziti klijenata	384,348	10,274	1,027	(1,027)
Ostale obaveze	3,813	13	1	(1)
Ukupno obaveze	388,161	10,287	1,028	(1,028)
Neto devizna izloženost				
31. decembar 2017. godine			589	(589)
31. decembar 2016. godine			140	(140)

4.3.2. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed propusta (nenamjernih i namjernih) u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i uslijed nastupanja nepredvidivih spoljnih događaja, uključujući i događaje sa malom vjerovatnoćom dešavanja.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Banka je izložena raznim rizicima koji kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njen finansijski položaj i tokove gotovine. Kamatni rizik Banke, u uslovima čestih promjena kamatnih stopa i neravnomjerne ponude i tražnje kapitala, zahtijeva posebnu pažnju Banke. Kamatni rizik predstavlja nepovoljnu promjenu cijene kredita u odnosu na nivo pasivnih kamatnih stopa, sa jedne strane, i mogućnost smanjenja optimalne razlike između prosječnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sa druge strane.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.3. Tržišni rizik (Nastavak)

4.3.3. Rizik od promjene kamatnih stopa (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

	U hiljadama EUR		
	<u>Kamatonosno</u>	<u>Nekamatonosno</u>	<u>Ukupno</u>
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	13,663	126,971	140,634
Kredit i potraživanja od banaka	1,067	5,987	7,054
Kredit i potraživanja od klijenata	204,599	-	204,599
Sredstva namijenjena prodaji	-	38	38
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	19	19
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	5,579	166	5,745
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea	21,474	-	21,474
Investicije u zavisna preduzeća	-	7,910	7,910
Ostala finansijska potraživanja	-	3,300	3,300
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	1.045	1.045
Nematerijalna sredstva	-	112	112
Tekuća i odložena poreska sredstva	-	212	212
Ostala poslovna potraživanja	-	47.836	47.836
Ukupna aktiva	246.382	193.596	439.978
PASIVA			
Depoziti banaka	-	1	1
Depoziti klijenata	357,991	26,357	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	9,585	-	9,585
Rezerve	-	241	241
Ostale obaveze	-	3.813	3.813
Subordinisani dug	7.949	-	7.949
Kapital	-	34.041	34.041
Ukupno obaveze	375.525	64.453	439.978
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa			
31. decembar 2017. godine	(129,143)	129,143	-
31. decembar 2016. godine	(103,012)	103,012	-

4.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospijea i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospijea i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospijea sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospijea obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospijeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Sektor sredstava i likvidnosti dnevno prati izloženost Banke riziku likvidnosti.

Za utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva, Banka koristi skale dospijeća (GAP analiza).

Na raspoloživost novčanih sredstva Banke, pored priliva i ostalih transakcija, uticaj imaju i zahtjevi komitenata za povlačenjem sredstava sa tekućih računa i depozita.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u skladu sa ugovorenim novčanim tokovima sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

							U hiljadama EUR		
	1-30 dana	31 – 90 dana	91 – 180 dana	181 – 365 dana	1 – 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO	Ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Finansijska aktiva u bilansu stanja									
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	126.971	-	-	-	13.663	-	140.634	0	140.634
Kredit i potraživanja od banaka	5.987	-	-	1.067	-	-	7.054	0	7.054
Kredit i potraživanja od klijenata	23.219	8.573	16.209	28.192	84.729	29.290	190.212	11.198	179.014
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	19	-	-	19	0	19
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	255	-	-	-	5.490	-	5.745	0	5.745
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	2.998	15.479	2.997	-	-	-	21.474	0	21.474
Investicije u zavisna preduzeća	-	-	-	-	7.910	-	7.910	0	7.910
Ostala finansijska potraživanja	535	102	-	-	2.663	-	3.300	0	3.300
Ostala poslovna potraživanja	6.292	804	-	18.493	48.082	-	73.671	0	73.671
Ukupno	166.257	24.958	19.206	47.771	162.537	29.290	450.019	11.198	438.821
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Depoziti banaka i klijenata	271.998	17.209	31.355	36.352	26.967	468	384.349	-	384.349
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	834	327	214	813	4.629	2.768	9.585	-	9.585
Rezerve	-	-	-	-	135	106	241	-	241
Ostale obaveze	3.083	730	-	-	-	-	3.813	-	3.813
Subordinisani dug	6	110	13	-	1.820	6.000	7.949	-	7.949
Ukupno	275.920	18.376	31.582	37.165	33.417	9.236	405.696	-	405.696
Ročna neusklađenost									
31. decembra 2017. godine	(109.663)	6.582	(12.376)	10.606	129.120	20.054	44.323		
31. decembra 2016. godine	82.215	(38.031)	(104.612)	(29.520)	71.937	18.459	448		
Kumulativni GAP:									
31. decembra 2017. godine	(109.663)	(103.081)	(115.457)	(104.851)	24.269	44.323			
31. decembra 2016. godine	82.215	44.184	(60.428)	(89.948)	(18.011)	448			

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (Nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Napomena: U tabeli u okviru aktive nisu prikazane nekretnine, postrojenja i oprema u iznosu od EUR 1.045 hiljada i nematerijalna sredstva u iznosu od EUR 112 hiljada. U okviru pasive nije prikazan kapital u ukupnom iznosu od EUR 34.041 hiljade.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata, depoziti po viđenju su raspoređeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Osnovna pretpostavka koju Banka koristi za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju je da se iznos dnevnog stanja depozita po viđenju za koji se očekuje odliv u vremenskom periodu od 91 i više dana od datuma posmatranog stanja depozita po viđenju – može smatrati stabilnim nivom depozita po viđenju. Izabrana statistička metoda za procjenu maksimalnog očekivanog odliva stanja depozita po viđenju na određeni dan u narednim periodima je VaR metoda. Imajući u vidu da je VaR broj koji izražava maksimalni očekivani gubitak za dati vremenski period i za dati nivo pouzdanosti, Banka koristi Value at Risk - VaR (vrijednost pod rizikom) statističku metodu za utvrđivanje maksimalnog očekivanog odliva depozita po viđenju za određene vremenske periode, uz određeni nivo pouzdanosti.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata oročeni depoziti sa klauzulom o prijevremenom razročenju su urađeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Banka stabilnost oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju utvrđuje na pojedinačnom nivou prateći projektovano ponašanje u narednom periodu, specifičnost i istoriju svakog depozita. Banka oročene depozite sa klauzulom o prijevremenom razročenju dijeli u tri grupe:

- I grupa - pojedinačni depozit se reoročava dva ili više puta; radi se o novom depozitu postojećeg deponenta, i u skladu sa ponašanjem deponenta u prethodnom periodu banka pojedinačni depozit posmatra kao i ostale depozite tog deponenta; povučeni dio depozita nadoknađuje se minimalno za iznos odlivenih sredstava u kratkom roku. Za ovu grupu Banka prati vremensku seriju dnevnih stanja oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju. Izračunavanjem relativne razlike stanja na kumulativnom nivou u periodu od dvije posljednje godine Banka utvrđuje najveći procentualni dnevni pad i taj procenat pomnožen sa iznosom oročenog depozita predstavlja „nestabilan“ nivo depozita. Preostali iznos oročenog depozita Banka smatra stabilnim.
- II grupa - Ukoliko deponent povlači dio sredstava, ali su ta povlačenja nakon 90 dana od datuma oročenja (reoročenja), tj. visok nivo stabilnosti depozita je do 90 dana, Banka prilikom utvrđivanja stabilnog nivoa depozita isti posmatra kao depozit po viđenju i stabilnost utvrđuje u skladu sa VaR metodom.
- III grupa - Depoziti kod kojih se povučeni iznos nenadoknađuje i kod kojih je značajna frekvencija povlačenja. Za ovu grupu depozita Banka koristi informacije o planiranim odlivima dobijene od deponentata, koje nastoji da što više približi sopstvenim planovima o prilivima i odlivima depozita kroz intenzivnu komunikaciju sa klijentom.

Likvidnost Banke, kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza do godinu dana. Banka tokom 2017. godine nije imala problema sa održavanjem likvidnosti. Rukovodstvo Banke vjeruje da negativni kumulativni GAP neće prouzrokovati problem sa održavanjem likvidnosti u narednih godinu dana.

Dalje, u cilju umanjenja negativnih kumulativnih GAP-ova, rukovodstvo Banke je definisalo i preduzelo skup mjera u 2017. godini, koje između ostalog uključuju: definisanje strategija za naplatu različitih pozicija aktive, odobravanje kvalitetnih plasmana sa kraćim rokovima dospjeća, povećanje diverzifikacije depozita, smanjenje nivoa oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju, kao i skup aktivnosti koje su se odnosile na učestvovanje u donošenju planova priliva i odliva sredstava kod ključnih deponentata Banke, produženje oročenih depozita na duži rok po manjim kamatnim stopama, odobravanje plasmana sa kraćim rokom dospjeća, sa kraćim grace periodom, što manje kredita sa jednokratnom otplatom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (Nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama eura Fer vrijednost	
	2017.	2016.	2017.	2016.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka				
	140,634	107,646	140,634	107,646
Kredit i potraživanja od banaka				
	7,054	7,089	7,054	7,089
Kredit i potraživanja od klijenata				
	204,599	189,945	204,599	189,945
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje				
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca				
	21,474	12,466	21,474	12,466
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju				
	5,745	5,754	6,040	5,768
Ostala finansijska potraživanja				
	1,669	1,253	1,669	1,253
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka				
	1	2	1	2
Depoziti klijenata				
	384,348	317,360	384,348	317,360
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata				
	9,585	10,407	9,585	10,407
Ostale obaveze				
	3,813	7,115	3,813	7,115
Subordinisani dug				
	7,949	7,944	7,949	7,944

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

4.5.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – Unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u Nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti, Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2016. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	20	-	-	20
Investicione hartije od vrijednosti-raspoložive za prodaju	5,745	-	-	5,745
Ukupna sredstva	5,765	-	-	5,765

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

4.5.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju i hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2017. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	140,634		140,634	140,634
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	7,054	7,054	7,054
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	204,599	204,599	204,599
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	21,474	-	21,474	21,474
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1,669	1,669	1,669
Ukupna sredstva	-	162,108	213,322	375,430	375,430
Depoziti banaka	-	-	1	1	1
Depoziti klijenata	-	-	384,348	384,348	384,348
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	9,585	9,585	9,585
Ostale obaveze	-	-	3,813	3,813	3,813
Subordinisani dug	-	-	7,949	7,949	7,949
Ukupne obaveze	-	-	405,696	405,696	405,696

31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	107,646		107,646	107,646
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	7,089	7,089	7,089
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	189,945	189,945	189,945
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	12,466	-	12,466	12,466
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1,253	1,253	1,253
Ukupna sredstva	-	120,112	198,287	318,399	318,399
Depoziti banaka	-	-	2	2	2
Depoziti klijenata	-	-	317,360	317,360	317,360
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	10,407	10,407	10,407
Ostale obaveze	-	-	7,115	7,115	7,115
Subordinisani dug	-	-	7,944	7,944	7,944
Ukupne obaveze	-	-	342,828	342,828	342,828

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje njihove fer vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u Nivo 2 i Nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene fer tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti i klasifikovani su kao Nivo 2 i Nivo 3 primijenjene su sljedeće pretpostavke:

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja (odnose se na državne obveznice sa rokom dospelja do 6 mjeseci);
- Ostale obaveze.

Kreditni i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate, vezane za varijabilne kamatne stope. Budući novčani tokovi su diskontovani na sadašnju vrijednost primjenom efektivnih kamatnih stopa. S obzirom na to da su ugovorene varijabilne kamatne stope, promjene u varijabilnim kamatnim stopama se reflektuju u promjenama efektivnih kamatnih stopa, tako da je fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonoćnih depozita približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Kreditni potraživanja od klijenata

Fer vrijednost je određena primjenom modela diskontovanih novčanih tokova, koji uključuje i pretpostavke izloženosti kreditnom riziku, riziku kamatnih stopa, "PD", "LGD", u mjeri u kojoj je isto primljenjivo. S obzirom na to da je značajan dio kredita klijentima odobren po fiksnim kamatnim stopama, u cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima

Prema mišljenju rukovodstva Banke, fer vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.5.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospijea kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospijea preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospijecom. Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

4.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora;
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 60/08, 41/09, 38/11 i 55/12). U skladu sa propisima Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjenih za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve i direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan koeficijent solvnetosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarnim finansijskim iskazima iznosi 12.84%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
5. PRIHODI I RASHODI KAMATA**a) Prihodi od kamata**

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017	2016
Kreditni:		
- Vlada CG I jedinice lokalne samouprave	655	39
- privredna društva u privatnom vlasništvu	7,711	7,865
- ostale finansijske institucije	142	23
- preduzetnici	2	2
- fizička lica	5,609	5,998
	14,119	13,927
Investicione HOV	605	323
Ostali prihodi od kamata:	92	328
Pravna lica -kartice	32	30
Komisioni poslovi	5	10
Fizička lica -kartice	120	165
Minusi na tekućim računima	332	358
	581	890
Prihodi od kamata pre unwindinga I troškova obezvređEJja	15,305	15,140
Unwinding - korekcija prihoda u skladu sa MRS 39		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	(558)	(292)
- fizička lica	11	(385)
	(547)	(677)
Toškovi obezvrjednja po kamatnim potraživanjima	(1,616)	(960)
	13,145	13,503

b) Rashodi kamata

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti:		
- Ostalih depozitnih institucija, finansijskih institucija i privrednih društva koja se bave finansijskom delatnošću	37	90
- Vlade Crne Gore, drugih korisnika sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatornih agencija	99	117
- Jedinice lokalne samouprave	44	101
- Privrednih društva u privatnom vlasništvu	429	587
- Privrednih društva u državnom vlasništvu	625	551
- Fizičkih lica	2,690	3,496
- Ostalih	8	9
	3,932	4,951
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama		
- Vlada Crne Gore, drugi korisnici sredstava iz budžeta Crne Gore i regulatorne agencije	218	207
	218	207
Subordinisani dugovi	568	603
	4,718	5,761

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA**a) Troškovi obezvrjeđenja**

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017	2016.
Trošak obezvrjeđenja	754	1,594
	754	1,594

	Kredit	Pale garancije	Ostala aktiva	Ostala finansijska potraživanja	Stečene HOV	Hov za prodaju	Instru- menti koji niju su akcije	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživa- nja	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	11,088	543	5	1,628	28	783	20	715	14,810
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	865	-	-	-	9	6	-	-	880
Otpisi ispravke i ostale isplate	(1,292)	-	-	-	-	-	-	-	(1,292)
Prodaja HOV		-	-	-	20	(88)	-	-	(68)
Ukidanje ispravke vrijednosti	(729)	(464)	-	-	(57)	-	(1)	-	(1,251)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	9,932	79	5	1,628	0	701	19	715	13,079

Efekat unwinding-a u iznosu od EUR 1,124 hiljade je u 2017. godini evidentiran u okviru troškova obezvrjeđenja kredita, i, sa druge strane, u okviru prihoda od kamata na obezvrjeđena sredstva po osnovu kredita.

	Kredit	Pale garancije	Ostala aktiva	Ostala finansijska potraživa- nja	Stečene HOV	Hov za prodaju	Instru- menti koji niju su akcije	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživa- nja	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	12,437	75	3	1,628	4	771	19	-	14,147
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	899	468	2	-	24	12	1	715	2,121
Otpisi ispravke i ostale isplate	(742)	-	-	-	-	-	-	-	(742)
Ukidanje ispravke vrijednosti	(1,506)	-	-	-	-	-	-	-	(1,506)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	11,088	543	5	1,628	28	783	20	715	14,810

Efekat unwinding-a u iznosu od EUR 978 hiljade je u 2016. godini evidentiran u okviru troškova obezvrjeđenja kredita, i, sa druge strane, u okviru prihoda od kamata na obezvrjeđena sredstva po osnovu kredita.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (Nastavak)

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	66	25
	66	25

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade po kreditima	616	443
Naknade po vanbilansnim poslovima	992	1,027
Naknade za usluge platnog prometa	1,342	1,304
Naknade - devizni poslovi	781	886
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	139	118
Naknade - Master i Visa	354	311
Naknade - elektronsko bankarstvo	99	103
Naknade - bankomati	472	179
Vođenje računa	316	164
Druge usluge	536	432
Ostalo	10	8
	5,657	4,975

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Naknade za usluge platnog prometa - Centralna banka	307	273
Naknada na prekonocna salda na transakcionom računuu	62	0
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	151	197
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	1,673	1,427
Naknade i provizije - First Data	272	198
Pretplate-elektronsko bankarstvo - PP	180	191
Naknade, provizije i fakture - master i visa kartica	416	316
Naknade za isplate penzija preko Pošte CG	-	-
Ostale naknade i provizije	218	165
	3,279	2,767

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi neto zarada i naknada za bolovanja	2,123	2,313
Porezi i doprinosi na zarade na teret zaposlenih	1,149	1,201
Doprinosi i prirezi na zarade na teret poslodavca	447	473
Troškovi prevoza radnika	43	45
Troškovi naknade - zimnica	233	256
Troškovi naknade - godišnji odmor	18	1
Troškovi jubilarnih nagrada i otpremnina	1	3
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	(9)	7
Pomoć zaposlenima	7	2
Troškovi putovanja i dnevnice - dnevnice	1	1
Troškovi putovanja i dnevnice - putni troškovi	-	1
Troškovi putovanja i dnevnice - smeštaj	1	2
Troškovi putovanja i dnevnice - upotreba sopstvenog vozila	-	5
Naknade članovima Upravnog odbora	122	115
Naknade Odbora za reviziju	27	26
Naknade tehnologa	11	23
Naknade Komisija za otpis potraživanja	3	3
Ugovor o djelu	101	144
Troškovi otpremnina	10	5
Troškovi stanarina	5	5
Troškovi osiguranja zaposlenih	6	7
Troškovi obuka zaposlenih	14	6
Ostali troškovi	15	17
	4,328	4,661

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive		
Troškovi zakupa:		
- poslovnog prostora	1,728	1,697
- bankomata	34	32
Troškovi poreza na zakup	96	94
Korišćenje gradskog građevinskog zemljišta	11	11
Troškovi popravke i održavanja osnovnih sredstava	770	640
Troškovi adaptacije i uređenja poslovnog prostora	37	86
Troškovi poslovnog prostora inventar	7	8
Troškovi čišćenja poslovnog prostora	121	123
Troškovi obezbeđenja	474	450
Troškovi osiguranja imovine	111	120
Troškovi električne energije	148	146
Troškovi grejanja	34	43
Troškovi vode	10	13
Troškovi poreza na imovinu	441	209
Troškovi poslovnog prostora i opreme	4,022	3,672
Troškovi kontrola CBCG	204	180
Troškovi članarina udruženjima	33	27
Troškovi intelektualnih, konsultantskih i usluga procijenitelja	150	258
Troškovi advokatskih usluga	119	133
Sudski troškovi	104	59
Troškovi transporta novca	159	179
Ostali troškovi	60	64
Profesionalne provizije i troškovi	829	900
Troškovi telefona	90	110
TR komunikacione mreže - SWIFT i T-COM	178	175
TR - poštarina	20	18
Usluge telekomunikacija i poštarina	288	303
Troškovi reklame i marketing	79	117
Sponzorstvo	91	132
Potrošni i kancelarijski materijal	281	256
Troškovi goriva	23	24
TR - komunalne usluge	22	24
Ostali troškovi	14	14
Ostali razni troškovi	95	90
Ostali i razni troškovi	605	657
	5,744	5,532

Ukupni troškovi zakupa Banke na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 1.858 hiljada (2016. godine: EUR 1.823 hiljada) i najvećim dijelom se odnose na zakup upravne zgrade u Bulevaru Sv. Petra Cetinjskog u Podgorici, kao i na zakup poslovnog prostora u ulici Vuka Karadžića u Podgorici.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

10. OSTALI RASHODI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja-pravna lica	115	130
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja-fizička lica	90	294
Gubici od prodaje stečene aktive	1,755	-
Porezi	100	46
Takse (takse za nekretnine, takse za turističke organizacije, razne takse)	20	16
Vanredni troškovi	971	69
	3,051	555

11. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Prihodi od izdavanja poslovnog prostora	279	263
Ostali prihodi poslovanja	21	15
Prihodi od naplaćenih potraživanja - interna evidencija	1,995	207
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja :		
- Naplaćena suspendovana kamata	112	41
- Vanredni naplaćeni sudski troškovi – fizička lica	3	4
	115	45
Ostali neposlovni prihodi	36	42
Dobici od prodaje nepokretnosti-stečena imovina	515	2,265
Ostali vanredni prihodi	148	56
	3,109	2,893

12. POREZ NA PRIHOD

Komponente poreza na prihod

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Odloženi poreski prihod/ rashod	(5)	5
Porez na kapitalni dobitak	(8)	(204)
	(13)	(199)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	50,088	29,381
- u stranoj valuti	10,858	7,789
Privremeni račun - naplata kartica	-	1
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	60,946	37,171
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	27,327	22,001
Žiro račun	52,361	48,474
Potraživanja fakturisane kamate: depoziti	-	-
	140,634	107,646

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore“ („Sl. list CG”, br. 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 07/15, 33/16, 70/17). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 7.5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6.5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 7.5%.

Banka u toku 2017. godine nije koristila obaveznu rezervu za održavanje likvidnosti.

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Korespondentni računi kod:		
- domaćih banaka	-	-
- inostranih banaka	5,987	5,909
Žiro račun i računi kod drugih banaka	5,987	5,909
Sredstva za pokriće po akreditivima i garancijama kod inostranih banaka	-	-
Oročeni depoziti kod:		
- domaćih banaka	263	265
- inostranih banaka i depozitnih institucija	804	912
	1,067	1,177
Potraživanja fakturisane kamate: depoziti	-	-
Vremenska razgraničenja - evidentna kamata	-	3
	7,054	7,089

Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu u kupnom iznosu od EUR 804 hiljada se odnosi na položena sredstva na ime obezbjeđenja urednog izvršenja obaveza plaćanja za Master Card kod HSBC Bank UK na neodređeni period, počev od 9. februara 2009. godine, bez kamate.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA (Nastavak)

Oročeni depoziti kod domaćih banaka u ukupnom iznosu od EUR 264 hiljada se odnose na položena sredstva kod NLB Montenegro Banka AD, Podgorica. sa početkom oročenja od 27. marta 2012. godine, iznos od EUR 263 hiljada odnosi se na položena sredstva na ime depozita za VISA card na neodređeni period počev od 20. januara 2009. godine sa kamatnom stopom od 0.35% godišnje.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Dospjeli krediti:	21,428	21,134
Kratkoročni krediti:	66,325	69,598
Dugoročni krediti :	99,436	80,531
Kreditne kartice	3,023	3,287
Bruto kreniti:	190,211	174,550
Minus: Ispravka vrijenosti IAS 39		
Kreditni pravna lica individualna	(4,115)	(4,972)
Kreditni pravna lica kolektivna	(1,106)	(1,214)
Kreditni fizička lica individualna	(1,604)	(1,726)
Kreditni fizička lica kolektivna	(3,076)	(3,126)
Kreditni - Vlada CG i drugi	(31)	(50)
	(9,932)	(11,088)
Neto krediti:	180,279	163,462
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	242	1,015
Ispravka vrijenosti potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama.	(79)	(543)
Neto potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	163	472
Otkup potraživanja (faktoring)	19,393	20,424
Potraživanja za kamate:	9,614	9,739
Unwinding	(3,923)	(3,375)
Potraživanja za kamate:	5,691	6,364
Kamata pravna lica individualna	(210)	(216)
Kamata pravna lica kolektivna	(215)	(197)
Kamata fizička lica individualna	(293)	(345)
Kamata fizička lica kolektivna	(466)	(443)
Ostala aktiva	(3)	(3)
	(1,187)	(1,204)
Neto potraživanja za kamate	4,504	5,161
Vremenska razgraničenja: krediti	258	426
Kreditni i potraživanja od klijenata	204,599	189,945

U toku 2017. godine odobreni realizovani krediti pravnim i fizičkim licima, ne uključujući overdraft kredite, su iznosili EUR 76.9 miliona. Na dan 31. decembar 2017. godine, Banka je imala EUR 10,784 hiljada restrukturiranih kredita (bruto kredita sa pripadajućim kamatama i naknadama) sa ostalim izmijenjenim uslovima kojima se olakšava finansijska pozicija dužnika, EUR 12,342 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom, EUR 6,854 hiljada restrukturiranih kredita sa produženjem roka otplate za glavnice ili kamatu, EUR 6,243 hiljada restrukturiranih kredita kojima je izvršeno kapitalizovanje kamate po kreditu i EUR 19 hiljada kredita kojima je smanjena kamatna stopa na odobren kredit.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (Nastavak)

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom od 3 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti najčešće odobravani na period 1 do 5 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, građevinarstva i prerađivačke industrije.

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 7.25% do 9.00% na godišnjem nivou, s izuzetkom overdraft kredita koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom u rasponu 9.49% do 10.00%. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 3.75% do 11.49%. Krediti stanovništvu su najvećim dijelom odobravani za refinansiranje obaveza prema Banci i drugim finansijskim institucijama i kao gotovinski nenamjenski krediti, sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 7.49% do 8.99 % na godišnjem nivou. Krediti stanovništvu (charge i revolving kreditne kartice), odobravani su sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 14% do 16%. Banka u toku 2017. godine je u manjem iznosu odobravala dugoročne kredite stanovništvu, koji obuhvataju kredite za stambenu izgradnju, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora i ostale namjene.

U toku 2017. godine Banka je u značajnoj mjeri odobravala penzionerske kredite sa kamatnom stopom 8.25% do 8.99% u zavisnosti od ročnosti kredita.

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim dijelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore.

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita (samo glavnice istih) komitentima od strane Banke je sljedeća:

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Pravna lica - rezidenti	117,414	103,540
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4,614	1,264
Vađenje rude i kamena	3,208	3,562
Prerađivačka industrija	15,385	15,875
Snabdijevanje električnom energijom	83	70
Snabdijevanje vodom	835	811
Građevinarstvo	26,391	26,616
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	27,922	28,650
Saobraćaj i skladištenje	2,820	3,887
Usluge pružanja smještaja i ishrane	6,936	7,816
Informisanje i komunikacije	838	537
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3,131	3,601
Poslovanje nekretninama	800	601
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3,521	1,204
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1,254	1,286
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	18,750	6,000
Obrazovanje	82	171
Zdravstvo i socijalna zaštita	245	188
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	336	1,227
Ostale uslužne djelatnosti	263	174
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0
Fizička lica - rezidenti	71,915	70,109
Nerezidenti	882	902
Ukupno	190,211	174,551

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (Nastavak)

Otkup potraživanja (faktoring)

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Lunez One, SRO, Republika Češka	4,730	4,730
Zurekon SRO, Republika Češka	5,681	5,681
SFV Czech	4,336	4375
Rahika Uno SRO	3,746	5597
Opština Bijelo Polje	900	41
	19,393	20,424

Banka je na dan 01. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited, Kipar zaključila Ugovor o djelimičnom poravnanju, kojim je regulisano djelimično poravnanje obaveza, koje su bile predmet Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih u prethodnom periodu, preuzimanje preostalog dijela portfolia, raskidanje prethodno zaključenih Ugovora o prodaji potraživanja između Banke i Hemstead Invest Limited, Kipar u 2010. i 2011. godini.

Dalje, Banka je na dan 03. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited, Kipar zaključila Ugovor o prodaji potraživanja, koja uključuju dio portfolia potraživanja preuzetih od Hemstead Invest Limited, Kipar, u kome definisana prodajna vrijednost iznosi EUR 13,470 hiljada, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je informisana da je Hemstead Invest Limited, Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag, Republika Češka potraživanja, koja su predmet gore pomenutog Ugovora o prodaji potraživanja, zaključenog između Banke i Hemstead Invest Limited, Kipar u oktobru 2012. godine.

Banka je na dan 15. novembra 2012. godine sa Lunez One SRO, Češka Republika – odnosno SPV-jem renomiranog investicionog fonda Slavia Capital Group, Bratislava, zaključila Ugovor o prodaji potraživanja. Prodajna vrijednost ovih potraživanja iznosi EUR 7,778 hiljada, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je u 2016. godini zaključila Ugovora o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu između: “Zurekon SRO” (ustupilac) i “RAHIKA UNO SRO.” (prijemnik), “Zurekon SRO” (ustupilac) i “SFV Czech SRO.” (prijemnik) i - “Lunez One SRO” (ustupilac) i “RAHIKA UNO SRO” (prijemnik).

U 2014. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Predmet Ugovora je otkup potraživanja Opštine Bijelo Polje prema Ministarstvu finansija na osnovu raspodjele sredstava iz Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 1.000 hiljadu.

U 2015. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Ministarstvu finansija Crne Gore, po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 1,600 hiljada, sa pripadajućom kamatom po stopi od 7.75 %.

U 2017. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Upravi za imovinu Crne Gore, po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 2,512 hiljada, sa pripadajućom kamatom po stopi od 4.25 %.

16.a) HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Na dan 31. decembra 2017. godine stanje hartija od vrijednosti koje se drže do dospijeca iznosi EUR 21,513 hiljada (2016. godina: EUR 12,466 hiljadu) i odnose se na kupovinu državnih zapisa, koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore, sa rokom dospijeca od 182 dana iz slobodnih sredstava (neamortizovani eskont EUR 39 hiljada)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

16.b) FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE ZA TRGOVANJE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Otvoreni investicioni fond HLT	3	3
Otvoreni investicioni fond Atlasmont	12	12
Otvoreni investicioni fond Moneta	7	7
	22	22
Svođenje na tržišnu vrijednost	(3)	(2)
Ukupna fer vrijednost	19	20

16.c) INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017	2016
Željezara Nikšić Holding Kompanija-u stečaju AD, Nikšić	25	25
TP Izbor u stečaju AD, Bar	75	75
Solana "Bajo Sekulić" AD, Ulcinj	37	37
Jugopetrol AD, Podgorica	6	6
Kombinat aluminijuma u stečaju, AD Podgorica	139	139
Lovćen osiguranje AD, Podgorica	236	236
Swiss osiguranje AD, Podgorica	3	3
Montenegro berza AD, Podgorica	41	35
CG broker-diler, AD Podgorica	36	36
Koni konfekcija u stečaju AD, Nikšić	1	1
Zatvoreni investicioni fond "HLT fond" AD, Podgorica	56	56
Zatvoreni investicioni fond "Eurofond" , Podgorica	155	155
Zatvoreni investicioni fond "Atlas mont" , AD Podgorica	27	27
Zatvoreni investicioni fond "Moneta" , AD Podgorica	30	30
Zatvoreni investicioni fond "Trend" , AD Podgorica	-	98
Ukupno po kupovini	867	959
Svođenje na tržišnu vrijednost	(701)	(783)
Ukupna fer vrijednost	166	176
Euroobveznice XS1377508996	1,500	1,500
GB1-2016	4,000	4,000
	5,500	5,500
Evidentna kamata	89	90
Neamortizovani eskont	(10)	(12)
	5,745	5,754

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

16.d) INVESTICIJE U PRIDRUŽENA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE PO METODI KAPITALA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
- First Assets Management, Podgorica	2,374	2,348
- Montenegro investments credit DOO, Podgorica	904	904
- New First Assets Management, Podgorica	-	1,254
- First Real Estate Management -1, Podgorica	2,291	-
- First Real Estate Management -2, Podgorica	2,341	-
	7,910	4,506

Na dan 31. decembra 2017. godine, učešće Banke u Montenegro investment credit DOO, Podgorica iznosi EUR 904 hiljada. Ugovorom o prenosu osnivačkog udjela zaključenog 29. juna 2007. godine, sa Montenegro Investment holding DOO, Podgorica, prenosi se cjelokupan osnivački ulog Montenegro Investment holding d.o.o. Podgorica, odnosno 99.83% kapitala na Banku. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke broj 04/2032.11 od 28. marta 2012. godine, Banka je kupila udio od 0.17% od drugog osnivača MFI Montenegro Investments Credit DOO, Podgorica i time postala 100% vlasnik kapitala pomenutog Društva.

16.d) INVESTICIJE U PRIDRUŽENA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE PO METODI KAPITALA (nastavak)

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 04. avgusta 2011. godine, Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica ("FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme, kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, uplatom osnivačkog uloga u iznosu od EUR 100 hiljada u novcu. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju FAM d.o.o. Podgorica dana 12. avgusta 2011. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 31. decembra 2012. godine, Banka je povećala ulog u Društvo unošenjem nenovčanog uloga koji se odnosi na nepokretnosti prenjete sa stečene aktive u iznosu od EUR 2,248 hiljada. Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka u kapitalu FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%.

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 08. decembra 2016. godine, Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću New First Assets Management Podgorica ("New FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme, kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, unosom nenovčanog osnivačkog uloga procijenjene vrijednosti EUR 1,254 hiljada. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju New FAM d.o.o. Podgorica dana 13. decembra 2016. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 8. decembra 2016. godine, Banka je odobrila i prodaju udjela u jednočlanom društvu New FAM d.o.o. Podgorica po cijeni koja odgovara procijenjenoj vrijednosti nenovčanog uloga. Na dan 31. decembra 2016. godine, Banka u kapitalu društva New FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%. Kako je navedeno u Napomeni 34. Banka je u 2017. godini u skladu sa Ugovorom o kupoprodaji osnivačkog uloga danom isplate ugovorene cijene istupila iz društva New FAM d.o.o. Podgorica.

Tokom 2017. godine Banka je osnovala društva sa ograničenom odgovornošću „First Real Estate Management 1“ Podgorica i „First Real Estate Management 2“ Podgorica na neodređeno vrijeme, kao jednočlana društva čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, unošenjem nenovčanih uloga. Banka je procenila nepokretnosti koje je stekla naplatom potraživanja i unela ih kao nenovčani ulog u iznosima od EUR 2,290,600.08 („First Real Estate Management 1“) i 2,340,586.56 („First Real Estate Management 2“). Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenja o osnivanju „First Real Estate Management 1“ Podgorica dana 19. septembra 2017. godine i „First Real Estate Management 2“ Podgorica dana 21.09.2017. godine .

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
17. SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI

U hiljadama eura
Godina koja se završava 31. decembra

	2017.	2016.
Sredstva namijenjena prodaji	38	38

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

U hiljadama eura

	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema i ostala osnovna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	148	1,409	8,102	9,659
Nove nabavke tokom godine	-	-	90	90
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(88)	-88
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	148	1,409	8,104	9,661
Stanje na početku godine				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	148	1,409	8,104	9,661
Nove nabavke tokom godine	-	-	100	100
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	148	1,409	8,204	9,761
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	-	829	7,440	8,269
Amortizacija	-	28	293	321
Ostalo	-	-	(49)	(49)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	-	857	7,684	8,541
Stanje na početku godine				
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	-	857	7,684	8,541
Amortizacija	-	28	147	175
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	-	885	7,831	8,716
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2017. godine	148	524	373	1,045
- 31. decembra 2016. godine	148	552	420	1,120

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima vlasništvo nad svim nekretninama, postrojenjima i opremi i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2017. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	1,193
Povećanja	44
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1,237
Stanje na početku godine	1,237
Povećanja	98
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1,335
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	1,067
Amortizacija	77
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1,144
Stanje na početku godine	1,144
Amortizacija	79
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1,223
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2017. godine	112
- 31. decembra 2016. godine	93

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima vlasništvo nad nematerijalnim sredstvima i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

20.a) OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Finansijska potraživanja (Property Investment)	2,189	2,189
Potraživanja od kupaca	161	214
Potraživanja od zaposlenih	229	67
Ostalo	721	412
	3,300	2,882

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

20.b) OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Stečena aktiva - nekretnine	48,793	42,717
Stečena aktiva - avion	-	3,124
Stečena aktiva - trafostanice	283	283
Stečena aktiva - akcije	70	156
Stečena aktiva - građevinski materijal	90	
Ostala poslovna potraživanja	52	61
Unaprijed plaćeni troškovi	887	372
	50,175	46,713
Ispravka stečene aktive - akcije	-	(28)
Ispravka vrijednosti - ostalo	3	(3)
Ispravka vrijednosti -Property investment	(1,628)	(1,628)
Umanjenje vrijednost - stečena	(714)	(715)
	(2,339)	(2,374)
Ostala poslovna potraživanja - neto	47,838	44,339

21. DEPOZITI BANAKA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti po videnju:		
Banke u državnom vlasništvu, rezidenti – nekamatonosni	1	2
Banke u privatnom vlasništvu, rezidenti - kamatonosni	-	-
	1	2

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

22. DEPOZITI KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti po viđenju:		
Ostale institucije koje se bave finansijskom aktivnošću	11,191	705
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	40,772	24,296
Javne službe jedinica lokalne samouprave	1,779	2,704
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	82,468	61,545
Preduzetnici- nekamatonosni	358	311
Privredna društva, nerezidenti	3,051	2,676
Fizička lica, rezidenti	42,310	37,590
Fizička lica, nerezidenti	11,700	10,995
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	1,082	1,408
Vlada Crne Gore	16,632	11,207
Jedinice lokalne samouprave	6,558	6,328
Drugi korisnici sredstava iz budžeta Crne Gore	1,424	1,054
Ostali – nekamatonosni	280	4
Regulatorne agencije, rezidenti	1,362	1,359
Investiciono - razvojni fond Crne Gore	57	4
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	1,343	2,432
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	9	47
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	350	307
	222,725	164,972
Kratkoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	53,979	37,870
Javne službe jedinica lokalne samouprave	0	420
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	2,631	2,659
Privredna društva, nerezidenti	50	50
Fizička lica, rezidenti,	37,715	39,672
Fizička lica, nerezidenti	9,904	9,225
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	152	158
Ostali	-	1
Vlada Crne Gore	1,149	1,404
Jedinice lokalne samouprave	2,700	2,700
Domaće agencije, rezidenti	2,650	2,350
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	1,700	2,500
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	101	904
	112,731	99,913
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	125	178
Regulatorne agencije, rezidenti	-	60
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	53	53
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	13,817	14,045
Privredna društva, nerezidenti	702	702
Fizička lica, rezidenti,	17,641	18,388
Fizička lica, nerezidenti	14,379	15,300
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	1	39
Jedinice lokalne samouprave	-	1,000
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	500	550
	47,217	50,315
Ukupni depoziti	382,673	315,200
Fakturisana kamata: depoziti	1,675	2,160
	384,348	317,360

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

22. DEPOZITI KLIJENATA (Nastavak)

Depoziti po viđenju u EUR stanovništva su deponovani po kamatnoj stopi od 0.0- 0.02% na godišnjem nivou, dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti stanovništva deponovani na beskamatnim računima. Na depozite po viđenju preduzeća u EUR kamatna stopa se kretala u rasponu od 0.00% do 0.02% godišnje u zavisnosti od prosječnog stanja na računu. Depoziti po viđenju u stranoj valuti preduzeća su deponovani na beskamatnim računima.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.05% do 5.30% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada, kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.05% do 1.85% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 2.00% do 2.50% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada, kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.01 % do 0.05% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnoj stopi od 0.10% na godišnjem nivou.

23. POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Namjenski krediti od Vladinih agencija:		
- Investiciono - razvojni fond Crne Gore	8,207	9,476
- Vlada Crne Gore	651	400
	8,858	9,876
Vremenska razgraničenja: krediti	727	531
	9,585	10,407

Pozajmljena sredstva od Investiciono razvojnog fonda Crne Gore su u toku 2017. godine primljena po kamatnoj stopi u rasponu od 1% do 3% na godišnjem nivou sa rokom dospijeća od 36 do 120 mjeseci i grejs periodom od 3 do 24 mjeseci.

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore, odnose se na sredstva primljena u skladu sa ugovorom o saradnji na sprovođenju projekta 1,000+ stanova. Banka je primila sredstva po kamatnoj stopi 0.75% na godišnjem nivou sa rokom dospijeća od 240 mjeseci i grejs periodom od 3 godine.

24. SUBORDINISANI DUG

	Datum dospijeća	Kamatna stopa na godišnjem nivou	U hiljadama eura	
			Godina koja se završava 31. decembra	
			2017.	2016.
Elektroprivreda Crne Gore Ad , Nikšić	01.april 2024. godine	7.50%	6,000	6,000
Bemax d.o.o., Podgorica	20. april 2023. godine	6.00%	1,100	1,100
Nicović Đordije	18.april 2020. godine	8.50%	720	720
<i>Fakturisana kamata</i>			129	124
			7,949	7,944

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

24. SUBORDINISANI DUG (Nastavak)

Dana 31. marta 2010. godine, Banka je zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD, Nikšić u iznosu od EUR 10.000 hiljada sa rokom dospijeca od 5 godina i kamatnom stopom od 10% godišnje. Kredit se vraća u cjelosti na dan dospijeca. U slučaju neblagovremene isplate kamate, kamatna stopa će iznositi 15% godišnje. Dana 19. aprila 2011. godine potpisan je Aneks I Ugovora kojim se utvrđuje prijevremena isplata od EUR 3.000 hiljada pretvaranjem u akcije Banke.

U maju 2012. godine, Banka je sa Elektroprivredom potpisala Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu od 31. marta 2010. godine, kojim je definisano da se dio subordinisanog duga u iznosu od EUR 1.000 hiljada, uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore, isplati zajmodavcu prije roka dospijeca, a da se za preostali iznos subordinisanog duga nakon izvršene isplate u iznosu od EUR 6.000 hiljada prolongira rok dospijeca do kraja februara 2018. godine, uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 8.5%.

Dana 30. decembra 2011. godine i 20. januara 2012. godine, Banka je sa Bemax d.o.o. Podgorica zaključila Ugovore o subordinisanom dugu u iznosu od EUR 800 hiljada, odnosno EUR 1.000 hiljada, sa rokom dospijeca od 64 mjeseca i kamatnom stopom od 8% godišnje.

Banka je 30. juna 2013. godine smanjila obaveze prema firmi Bemax d.o.o. po osnovu subordinisanog duga za EUR 700 hiljada. Dalje, Banka je, nakon dobijenog odobrenja CBCG, zaključila sa Bemaxom Aneks I Ugovora o subordinisanom dugu, u septembru 2013. godine, na bazi kojeg ukupan iznos duga od EUR 1.100 hiljada dospijeca 20. aprila 2019. godine.

Banka je 09. februara 2017. godine zaključila sa Bemaxom Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu, u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 6% i datuma dospijeca subordinisanog duga, do 20. aprila 2023. godine.

Banka je u 2014. godini zaključila Aneks III Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD, Nikšić na rok dospijeca 31. mart 2020. godine i Ugovor o subordinisanom dugu sa Nicović Đorđijem na rok dospijeca 18. april 2020. godine.

Banka je u februaru 2016. godine zaključila Anex IV Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić, uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 7.5% na rok dospijeca 01. april 2024. godine

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl.list CG“ br. 38/11, 55/12 i 82/17), subordinisani krediti se uključuju u dopunski kapital prilikom obračuna koeficijenta solventnosti.

25. REZERVE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- MRS 19 - otpremnine	106	190
- sudski sporovi	135	110
	241	300

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

26. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Obaveze prema dobavljačima	400	389
Obaveze po osnovu poreza	712	829
<i>Obaveze po osnovu primljenih avansa:</i>		
- avansi po osnovu uplate kredita	1,526	4,513
- avansi po osnovu uplate kartica	589	487
- avans Vlade CG po osnovu subvencionisane kamate	213	261
- ostale obaveze po osnovu primljenih avansa	17	5
Obaveze prema zaposlenima	80	159
Privremeni i prelazni računi	47	-45
Ostale obaveze	229	517
	3,813	7,115

27. KAPITAL

	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Dobitak iz ranijih godina	Akumulirani gubitak	Rezultat tekuće godine	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	55.428	9.319	979	(33.057)	382	32.669
Prenos na rezultat ranijih godina	-		382		(382)	550
Dobit tekuće godine					168	
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka				(233)		(233)
Stanje na dan 31. decembar 2016. godina	55.428	9.319	1.361	(33.290)	168	32.986
Prenos na rezultat ranijih godina			168		(168)	
Dobit tekuće godine					252	252
Korekcije akumuliranog dobitka/gubitka				803		803
Stanje na dan , 31. decembar 2017 godine	55.428	9.319	1.529	(32.487)	252	34.041

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2017. godine sastoji se od 410.168 običnih akcija (31. decembra 2016. godine: 410.168 akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 127,82 (31. decembra 2016. godine: EUR 127,82).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

27. KAPITAL (Nastavak)

Banka na dan 31. decembra 2017. godine ima ukupno 283 akcionara (2016. godine: 283 akcionara).

Naziv akcionara	2017				2016			
	Broj akcija	Obične	Prioritetne	% učešća	Broj akcija	obične	Prioritetne	% učešća
DJUKANOVIĆ ACO	170,073	21,739	-	39.22%	170,073	21,739	-	39.22%
ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	104,506	10,358	3,000	24.10%	104,506	10,358	3,000	24.10%
HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni Kastodi račun 1	18,387	2,350	-	4.24%	18,387	2,350	-	4.24%
PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni kastodi račun 1	14,305	1,828	-	3.30%	14,305	1,828	-	3.30%
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni kastodi račun 1	12,695	1,623	-	2.93%	12,695	1,623	-	2.93%
LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9,508	1,215	-	2.19%	9,508	1,215	-	2.19%
P & G AGENCY	7,821	1,000	-	1.80%	7,821	1,000	-	1.80%
IVANOVIĆ MIODRAG	7,041	900	-	1.62%	7,041	900	-	1.62%
STADION	5,794	741	-	1.34%	5,794	741	-	1.34%
ČUPIĆ BRANKO	5,042	644	-	1.16%	5,042	644	-	1.16%
MONINVEST	4,675	598	-	1.08%	4,675	598	-	1.08%
HP " FJORD" A.D KOTOR	3,952	505	-	0.91%	3,952	505	-	0.91%
Petričević Jelica	3,919	501	-	0.90%	3,919	501	-	0.90%
Otvoreni investicioni fond "TREND"	3,277	419	-	0.76%	3,277	419	-	0.76%
TABACCO SHOP	2,998	383	-	0.69%	2,998	383	-	0.69%
OSTOJIĆ ŽELJKO	2,893	370	-	0.67%	2,893	370	-	0.67%
"MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	2,806	359	-	0.65%	2,806	359	-	0.65%
COMERSA doo	2,749	351	-	0.63%	2,749	351	-	0.63%
ŽUGIĆ VOJIN	2,640	337	-	0.61%	2,640	337	-	0.61%
RUDNICI BOKSITA U STEČAJU A.D. Nikšić	2,621	335	-	0.60%	2,621	335	-	0.60%
LALIĆ ZORAN	2,547	326	-	0.59%	2,547	326	-	0.59%
Ostali	43,390	5,546	-	10.01%	43,390	5,546	-	10.01%
Ukupno	433,639	52,428	3,000	100.00%	433,639	52,428	3,000	100.0%

Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala ("Sl. list CG", 38/11 i 55/12) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti, kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava, umanjenog za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

- potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik, izračunatog primjenom adekvatnih metodologija,
- potrebnog kapitala za rizik zemlje, izračunatog u skladu sa propisom Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
- potrebnog kapitala za ostale rizike, izračunatog primjenom izabranih metodologija.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

27. KAPITAL (Nastavak)

Od 01. januara 2013. godine Banka vrednuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i iskazuje ih u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Prelazak na novu računovodstvenu politiku izdejstvovao je i određene promjene u strukturi sopstvenih sredstava Banke. Naime, shodno Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banaka dodata je komponenta u osnovnim elementima sopstvenih sredstava - rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, kao i komponenta u odbitnim stavkama od osnovnog kapitala - pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke.

Sopstvena sredstva na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 30,753 hiljada (31. decembra 2016. godine: EUR 27,590 hiljada).

Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. list CG", br. 38/11 i 55/12) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik (uključujući i rizikom ponderisanu aktivu za rizik druge ugovorne strane);
- iznosa potrebnog kapitala za tržišne rizike;
- iznosa potrebnog kapitala za operativni rizik;
- iznosa ukupne rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2017. godine, prema obračunu Banke, koeficijent solventnosti je iznosio 12.84% (31. decembra 2016. godine: 12.40%).

Ostale rezerve

Ostale rezerve uključene u okviru kapitala Banke, u iznosu od EUR 10,848 hiljada predstavljaju sumu razlike između manje obračunate ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive, odnosno rezervisanja za vanbilansne stavke sa stanjem na dan 01. januara 2013. godine u odnosu na rezervacije za potencijalne kreditne gubitke i otpisana potraživanja (EUR 9,319 hiljada) i dobiti ostvarene u 2013. godini (EUR 434 hiljade), u 2014. godini (EUR 545 hiljada), u 2015. godini (EUR 382 hiljada) i u 2016. godini (EUR 168 hiljada), a sve u skladu sa uputstvima Centralne banke Crne Gore.

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Neopozive obaveze za davanje kredita	13,190	7,331
Neopozivi dokumentarni akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	422	2642
<i>Izdate garancije:</i>		
- Izdate plative garancije	22,538	20,103
- Izdate činidbene garancije	43,268	46,398
Kolateral po osnovu potraživanja	333,711	322,790
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke	9,539	9,367
	422,668	408,631

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2017. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Krediti i potraživanja	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Krediti i potraživanja		
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT	3,121	3,012
JAVORAK MB	2,399	2,550
GARMIN DOO	1,466	1,648
MARTEX	681	747
KLIKOVAC	568	691
VENOM	225	239
JOKOVIĆ-PRESTIGE	154	140
RANIKOM DOO	137	131
AD RUDNICI BOKSITA NIKŠIĆ	95	95
"I.C.M." AD	81	73
Ostali	5,877	6,238
Ukupno	14,804	15,564
Vanbilansne pozicije		
UNIPRED	50	-
REPUBLICKI ZAVOD ZA URB. I PROJEKT.	48	47
CENTROBIRO	15	-
STADION DOO PODGORICA	10	10
KLIKOVAC D.O.O.	10	10
Ostali	288	402
Ukupno	421	469
Depoziti klijenata		
<i>Depoziti po viđenju</i>		
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	15,000	15,849
ACO ĐUKANOVIĆ	7,897	7,428
ELEKTROPRIVREDA	4,971	14,868
SKUPŠTINA OPŠTINE NIKŠIĆ	2,408	1,141
MESNA INDUSTRIJA "GORANOVIĆ"	1,918	13
ZETA ENERGY	947	1,095
Ostali	7,590	7,130
Ukupno	40,731	47,524
<i>Oročeni depoziti</i>		
ELEKTROPRIVREDA	35,010	29,005
CAPITAL INVEST	1,150	1,030
"MONTENEGROPROMET" BUDVA AD	1,000	1,000
INDUSTRIJA PIVA I SOKOVA "TREBJESA" D.O.O. NIKŠIĆ	380	383
LUKA KOTOR	187	178
Ostali	744	1,953
Ukupno	38,471	33,549
Ukupno depoziti klijenata	79,202	81,073

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Subordinisani dug			
ELEKTROPRIVREDA	6,000		6,000
BEMAX	1,100		1,100
NICOVIĆ ĐORĐE	720		720
Ostali	-		-
Ukupno	7,820		7,820
Prihodi od kamata			
SUBLIME DEVELOPMENTS	753		-
ELEKTROPRIVREDA	649		-
ZLA GORA DOO	591		72
JAVORAK MB	570		156
LUMINISCENCIJA" DOO	562		-
AD RUDNICI BOKSITA NIKŠIĆ	516		-
EUROINVEST	452		-
GARMIN DOO DANILOVGRAD	347		114
MONINVEST	297		-
AD"SKI RESORT - KOLAŠIN 1450"	283		58
Ostali	5,539		531
Ukupno	10,559		931
Prihodi od naknada			
MONINVEST	77		-
"FJORD" A.D. - KOTOR	47		-
LUMINISCENCIJA" DOO	50		-
EUROINVEST	38		-
JAVORAK MB	35		19
DOO BOŽOVIĆ	58		-
AGRO MONT	25		-
GARMIN DOO DANILOVGRAD	31		-
MESNA INDUSTRIJA "GORANOVIĆ"	29		2
"MARTEX" DOO	66		9
Ostali	1,426		76
Ukupno	1,882		106
Ukupno prihodi	12,441		1,037
Rashodi			
ELEKTROPRIVREDA	501		558
ACO ĐUKANOVIĆ	397		510
"MONTENEGROPROMET" BUDVA AD	52		59
CAPITAL INVEST	45		52
INDUSTRIJA PIVA I SOKOVA "TREBJESA" D.O.O.			
NIKŠIĆ	26		26
Ostali	83		55
Ukupno	1,104		1,260
Prihodi/Rashodi, neto	11,337		(223)

Isplate članovima glavnih odbora Banke prikazane su u narednoj tabeli:

	2017.		2016.	
	<i>neto</i>	<i>bruto</i>	<i>neto</i>	<i>bruto</i>
Odbor direktora	87	120	85	114
Odbor za reviziju	25	27	24	26
Glavni izvršni direktor, izvršni direktori i direktori sektora	270	412	318	487
	382	559	427	627

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

30. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2017. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni advokatske kancelarije i pravne službe Banke, ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 5,961 hiljade, a koja ne uključuje sljedeće iznose:

- Tužbu Eurofonda u iznosu EUR 1,565 hiljada bez pripadajućih kamata koji je plaćen 18. januara 2017. godine;
- Tužbe Zavoda za izgradnju Bara d.o.o. u stečaju u iznosu EUR 4,300 hiljada i Opštine Bar u iznosu EUR 2,344 hiljada za koje Banka smatra da ne mogu imati finansijski efekat i posljedice za Banku, za slučaj uspjeha tužioca u sporu, koji je malo vjerovatan, osim efekta povraćaja datog shodno članu 102. Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list CG“ br.47/08 I 04/11).

Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, obzirom da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza. Po procjeni rukovodstva Banke iako sa sigurnošću nije moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

Na dan 31. decembar 2017. godine izvršena su rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 135 hiljada.

Banka vodi 22 sudska postupka protiv trećih lica. Po procjeni advokatske kancelarije i pravne službe Banke, ukupna vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 7,754 hiljada.

31. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana kao što slijedi:

	<i>Ostvareni pokazatelji poslovanja</i>		
	<i>Propisani limit CBCG</i>	<i>31. decembra 2017. godine</i>	<i>31. decembra 2016. godine</i>
Uplaćeni akcionarski kapital	MEUR 5	55,428	55,428
Osnovni kapital		24,269	21,622
Sopstvena sredstva Banke		30,753	27,590
Ponderisana bilansna aktiva		178,937	165,771
Ponderisane vanbilansne stavke		37,112	34,933
Koeficijent solventnosti Banke	min 10%	12.84%	12.40%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	/	/
Zbir velikih izloženosti	max 800%	279.91%	339.08%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	max 20%	0.05%	0.14%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci	max 10%	/	/
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	44.13%	41.41%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0.23%	0.31%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 100%	68.00%	48.99%
Pokazatelj likvidnosti Banke	min 1	1,91	2,05

Shodno Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08, 44/10 i 40/11) Banka je dužna da primijeni ograničenje o ukupnoj izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

32. PORESKE RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznjetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Prodaja stečene aktive (zemljište u KO Mišići, Čanj, PJ Bar – površine 35,546 m², stečene iz osnova problematičnih potraživanja prema Grupaciji Radenko Radojičić, čija je knjigovodstvena vrijednost iznosila EUR 2,550,000.00. U kupoprodajnoj transakciji banka je ostvarila kapitalnu dobit.

Prodaja stečene aktive (zemljište i poslovna zgrada u KO Grbe, Danilovgrad), stečena iz osnova potraživanja prema Gruppo Montenegro doo, knjigovodstvene vrijednosti EUR 957 hiljada. Stečena aktiva je prodana za iznos knjigovodstvene vrijednosti.

U 2018. godini Banka je dodatno investirala u hartije od vrijednosti, kao sekundarne rezerve likvidnosti, EUR 19.4 miliona, od čega u državne zapise ročnosti do 182 dana EUR 9.0 miliona, a u državne ino obveznice EUR 10.4 miliona, što direktno utiče na formiranje dodatnih prihoda od kamata od EUR 30,750 mjesečno.

Smanjen je iznos NPL za EUR 9.8 miliona u odnosu na isti period prošle godine, dok je učešće NPL u bruto kreditima za isti period manje za 5 p.p.

U 2018. godini ostvarena je racionalizacija poslovanja kroz smanjenje rashoda u pasivi smanjenjem kamata na depozite, smanjenje troškova zaposlenih, opštih i administrativnih troškova.

34. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
USD	0.8338	0.9487
CHF	0.8546	0.9312
GBP	1.1271	1.1680

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

35. OPŠTI PODACI O BANCIMA

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“ br. 15/12 i 18/13) opšti podaci o Banci su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke: Prva Banka Crne Gore AD Podgorica osnovana 1901. godine

Adresa: Bulevar Sv. Petra Cetinjskog br. 141

Matični broj: 02096099

Telefon/Fax: +382 20 409 149

Broj upisa u registar: 4-0000732/001

Datum osnivanja: Banka je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je upisana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici

Opis strukture vlasništva: Akcionarsko društvo

Opis djelatnosti: Ostalo monetarno posredovanje

Šifra djelatnosti: 6419

Adresa internet stranice: www.prvabankacg.com

Adresa elektronske pošte: info@prvabankacg.com

Banka ima centralu u Podgorici, 14 filijala i 19 šalter na teritoriji Crne Gore.

Broj zaposlenih: Na dan 31. Decembar 2017. godine Banka je imala 126 zaposlenih radnika, 104 radnika koja su preuzeta od Agencija za zapošljavanje Montenegros staff i Nice Job.

Žiro račun: 535-1-76, kod Centrale Banke Crne Gore.

Podaci o predsjedniku i članovima odbora direktora:

	Ime i prezime	Datum rođenja	Podaci o prebivalištu	
1. Predsjednik	Dr. Neda Ivović	21.08.1977	Mjesto Podgorica	Adresa (ulica i broj) ul.Cvijetna 9
2. član	Zoran Djukanovic	07.11.1964	Podgorica	Dzordza Vasingtona 57
3. član	Milan Perovic	20.08.1971	Podgorica	Bul. Blaža Jovanovića br.27
4. član	Tarik Telačević	12.05.1975	Podgorica	ul.Aerodromska br.3.
6. član	Đoko Krivokapić	24.10.1962	Nikšić	IV Crnogorske
Glavni izvršni direktor	Tarik Telačević	12.05.1975	Podgorica	ul.Aerodromska br.3.
Izvršni direktor ovlašten za potpisivanje	Nataša Martinović			

Berza i kotacije u koju su uvrštene akcije

	Naziv berze	Naziv kotacije
1.	Montenegroberza	NKBA
2.	Montenegroberza	PBCG

Cijena akcija ako se njima trgovalo na berzi

	Redovne akcije		Povlašćene akcije	
	Najniža	Najviša	Najniža	Najviša
u prethodnoj godini	47.1000	49.3799	127.82	127.82
u tekućoj godini				

Cijena akcija na početku i na kraju izvještajnog perioda

	Redovne akcije		Povlašćene akcije	
	na početku perioda	na kraju perioda	na početku perioda	na kraju perioda
u prethodnoj godini	49.9999	49.3799	127.82	127.82
u tekućoj godini	49.3799	49.3799	127.82	127.82

Knjigovodstvena vrijednost po akciji

u prethodnoj godini	127.82
u tekućoj godini	127.82

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA

SADRŽAJ

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE	3
1.1 Opšte informacije	3
1.2 Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od CBCG odnosi	3
1.3 Organizaciona struktura	4
1.4 Djelatnost	5
1.5 Vlasništvo i struktura kapitala.....	6
1.6 Radna snaga	6
2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA	7
BILANS STANJA.....	7
BILANS USPJEHA.....	9
RACIO POKAZATELJI	10
3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	14
4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ	15
5. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA	17
6. POSLOVNE JEDINICE	18
7. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM	18
8. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA	22
9. IZJAVA O PRIMJENI KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA	24
10. SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE	25
11. AKCIJE BANKE SA I BEZ PRAVA GLASA	27
12. PODACI O SASTAVU I RADU IZVRŠNIH, UPRAVLJAČKIH I NADZORNIH TIJELA I NJIHOVIH ODBORA	27

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1 Opšte informacije

PRVA BANKA CRNE GORE AKCIONARSKO DRUŠTVO PODGORICA - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") registrovana je kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici pod brojem: 4-0000732/54, PIB: 02096099.

Skraćeni naziv Banke je: **PRVA BANKA CG AD – osnovana 1901.godine.**

Sjedište Banke je: Podgorica, bulevar Svetog Petra Cetinjskog 141.

Šifra djelatnosti Banke: 6419 – ostalo monetarno posredovanje.

Kontakti : 020 409 149, kabinet@prvabankacg.com, www.prvabankacg.com.

1.2 Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od Centralne banke Crne Gore odnosi

PRVA BANKA CG AD – osnovana 1901.godine u skladu sa registrovanom djelatnošću kod Centralnog registra privrednih subjekata br. 4-0000732/54, Rješenjem Centralne banke Crne Gore („Centralne banke“) br.36 od 25. marta 2002. godine o odobrenju rada (licenca za rad banke); Rješenjem Centralne banke o odobrenju za obavljanje kastodi poslova br.0102-245/2-2008 od 18. marta 2008. godine i Rješenjem Centralne banke o odobrenju za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju br. 03-7387-4/2017 od 26. septembra 2017. godine, obavlja bankarske i druge poslove, i to:

- bankarske poslove;
- izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza,
- kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.),
- izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata,
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa posebnim propisima,
- finansijski lizing,
- oslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti,
- trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
- stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove,
- finansijskim derivatima,
- kastodi poslove,
- depo poslove,
- iznajmljivanje sefova,
- poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove iz domena poslovanja Banke i poslove neposredno povezane sa poslovima Banke,
- poslove zastupanja u osiguranju, i
- druge poslove uz prethodno odobrenje Centralne banke Crne Gore.

1.3 Organizaciona struktura

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sa sistematizacijom radnih mjesta Prve banke CG AD - osnovane 1901. godine, uređena je unutrašnja organizacija, utvrđena su i sistematizovana radna mjesta, sa opisom poslova i uslovima radnih mjesta: vještine i radno iskustvo, vrsta i stepen stručne spreme, odnosno nivo obrazovanja i zanimanja.

Pravilnikom je utvrđena organizaciona struktura Banke, poslovni domen organizacionih djelova, obaveze i odgovornosti rukovodilaca organizacionih jedinica i izvršilaca.

Prva Banka Crne Gore svoje poslovanje obavlja kroz:

- Ključna poslovna područja;
- Sektore ;
- Samostalne službe;
- Službe;
- Filijale; i
- Odjeljenja.

Banka ima tri (3) ključna područja poslovanja, kojima rukovode Izvršni direktori, i to:

1. Upravljanje poslovnim odnosom s klijentima

koje se sastoji od jednog sektora - Sektor upravljanja poslovnim odnosom s korporativnim klijentima, koji ima tri službe, i to:

- Upravljanje poslovnim odnosom s korporativnim klijentima,
- Tržište kapitala i investiciono bankarstvo, i
- Upravljanja poslovnim odnosom s javnim sektorom.

2. Upravljanje poslovnom mrežom

koje se sastoji od jednog sektora: - Sektor poslovne mreže.
Sektor poslovne mreže sastoji se od:

- Call centra i
- 14 filijala.

3. Upravljanje rizicima i podrška poslovanju

koje se sastoji od četiri sektora:

- Sektor finansija,
- Sektor podrške poslovanju,
- Sektor razvoja IT, i
- Sektor upravljanja rizicima.

Sektor finansija sastoji se od dvije službe:

- Služba za finansije i računovodstvo, i
- Služba za kontroling i izvještavanje.

Sektor podrške poslovanju sastoji se od pet službi:

- Služba za platni promet u zemlji,
- Služba za platni promet s inostranstvom,
- Služba za operacije i administraciju odnosa s klijentima,
- Služba za kartično poslovanje i elektronsko bankarstvo, i
- Služba za tehničke i opšte poslove.

Sektor razvoja IT-a sastoji se od dvije službe:

- Služba za IT infrastrukturu, i
- Služba za razvoj poslovnih rješenja.

Sektor upravljanja rizicima sastoji se od dvije službe:

- Služba za upravljanje rizicima, i
- Služba kreditne kontrole.

Pored ključnih područja poslovanja Banka ima samostalne službe koje su direktno odgovorne Glavnom izvršnom direktoru, i to:

- Kabinet,
- Interna revizija,
- Praćenje usklađenosti poslovanja,
- Sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma,
- Sigurnost,
- Ljudski resursi,
- Istraživanje tržišta i marketing,
- Pravni poslovi,
- Upravljanje nekvalitetnom aktivom Banke, i
- Upravljanje sredstvima i trezorom.

Samostalna radna mjesta su Sekretar Banke, Savjetnik Odbora direktora i Savjetnik Glavnog izvršnog direktora.

1.4 Djelatnost

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja bankarske poslove, kao i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze,
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja,
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente,
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom,
- finansijski lizing,
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima,
- kastodi poslove,
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika,
- depo poslove,
- usluge čuvanja u sefovima,
- poslove zastupanja u osiguranju, i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

1.5 Vlasništvo i struktura kapitala

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2017. godine iznosio je 55,427,736.98 eura, i podijeljen je na ukupno 433,639 akcija, pojedinačne nominalne vrijednosti 127.82 eura, od čega su 410,168 obične akcije sa pravom glasa i 23,471 povlašćene nekumulativne akcije bez prava glasa.

Banka je na dan 31. decembra 2017. godine imala ukupno 283 akcionara.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembar 2017. godine je sljedeća:

<i>Naziv akcionara</i>	<i>Broj akcija</i>	<i>U hiljadama eura</i>	<i>% učešća u kapitalu</i>
ĐUKANOVIĆ ACO	170,073	21,739	39.22%
ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE AD NIKŠIĆ	104,506	13,358	24.10%
HIPOTEKARNA BANKA AD Podgorica/HB - Zbirni Kastodi račun 1	18,387	2,350	4.24%
PRVA BANKA CRNE GORE AD PODGORICA/PA - Zbirni kastodi račun 1	14,305	1,828	3.30%
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni kastodi račun 1	12,698	1,623	2.93%
LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA AD PODGORICA	9,508	1,215	2.19%
P & G AGENCY DOO PODGORICA	7,821	1,000	1.80%
IVANOVIĆ MIODRAG	7,041	900	1.62%
STADION DOO PODGORICA	5,794	741	1.34%
ĆUPIĆ BRANKO	5,042	644	1.16%
Ostali	78,464	10,030	18.09%

1.6 Radna snaga

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je imala ukupno 230 zaposlenih: 126 zaposlenih radnika i 104 radnika koja su preuzeta od agencija za zapošljavanje Montenegro staff - 8 zaposlenih i Nice Job - 96 zaposlenih.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA

BILANS STANJA

POZICIJA	2014.	2015.	2016.	2017.
AKTIVA				
<i>Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka</i>	40,668	76,444	107,646	140,634
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	11,228	11,555	7,089	7,054
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	171,509	173,988	189,945	204,599
<i>Sredstva namijenjena prodaji</i>	5,434	4,796	38	38
<i>Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje</i>	293	212	20	19
<i>Ostala sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspeha</i>	-	-	-	-
<i>Derivatna finansijska sredstva kao instrument zaštite</i>	-	-	-	-
<i>Investicione hartije od vrijednosti</i>	5,991	7,897	18,219	27,219
<i>- raspoložive za prodaju</i>	0	0	5,754	5,745
<i>- koje se drže do dospelja</i>	5,991	7,897	12,465	21,474
<i>Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala</i>	-	-	-	-
<i>Investicije u zavisna preduzeća</i>	3,252	3,252	4,506	7,910
<i>Investicione nekretnine/nepokretnosti</i>	-	-	-	-
<i>Nekretnine, postrojenja i oprema</i>	1,547	1,390	1,120	1,045
<i>Nematerijalna sredstva</i>	143	126	93	112
<i>Tekuća poreska sredstva</i>	-	1	1	1
<i>Odložena poreska sredstva</i>	203	211	216	211
<i>Ostala finansijska potraživanja</i>	2,592	2,756	2,882	3,300
<i>Ostala poslovna potraživanja</i>	33,479	39,776	44,339	47,836
UKUPNA AKTIVA	276,338	322,404	376,114	439,978

POZICIJA	2014.	2015.	2016.	2017.
PASIVA				
OBAVEZE				
<i>Depoziti banaka</i>	1,520	1,481	2	1
<i>Depoziti klijenata</i>	221,634	267,639	317,360	384,348
<i>Pozajmljena sredstva od banaka</i>	0	0	0	0
<i>Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata</i>	1,605	7,592	10,407	9,585
<i>Finansijske obaveze koje se drže za trgovanje</i>	-	-	-	-
<i>Finansijske obaveze koje se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspeha</i>	-	-	-	-
<i>Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite</i>	-	-	-	-
<i>Izdane dužničke hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	-
<i>Rezerve</i>	309	287	300	241
<i>Tekuće poreske obaveze</i>	-	-	-	-
<i>Odložene poreske obaveze</i>	-	-	-	-
<i>Ostale obaveze</i>	9,650	3,557	7,115	3,813
<i>Subordinisani dug</i>	9,190	9,178	7,944	7,949
Ukupne obaveze	243,909	289,735	343,128	405,937
KAPITAL				
<i>Akcijski kapital</i>	55,428	55,428	55,428	55,428
<i>Emisione premije</i>	0	0	0	0
<i>Neraspoređena dobit</i>	(33,296)	(33,439)	(33,290)	(32,487)
<i>Dobit/gubitak tekuće godine</i>	545	382	168	252
<i>Ostale rezerve</i>	9,753	10,298	10,680	10,848
<i>Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu</i>	-	-	-	-
Ukupan kapital	32,429	32,669	32,986	34,041
UKUPNA PASIVA	276,338	322,404	376,114	439,978

BILANS USPJEHA

POZICIJA	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	15,971	12,908	13,503	13,144
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>	(7,115)	(6,457)	(5,761)	(4,718)
Neto prihodi od kamata	8,856	6,451	7,742	8,426
<i>Prihodi od dividendi</i>	-	-	-	307
<i>Troškovi obezvrjeđenja</i>	(517)	(863)	(1,594)	(754)
<i>Troškovi rezervisanja</i>	(85)	-	(25)	(66)
<i>Prihodi od naknada i provizija</i>	4,137	4,578	4,975	5,657
<i>Rashodi naknada i provizija</i>	(2,171)	(2,332)	(2,767)	(3,279)
Neto prihodi od naknada i provizija	1,966	2,246	2,208	2,378
<i>Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu</i>	178	357	216	91
<i>Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspeha</i>	-	-	-	-
<i>Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti</i>	-	-	-	15
<i>Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)</i>	-	-	-	-
<i>Neto (gubici)/dobici od kursnih razlika</i>	(41)	32	74	140
<i>Troškovi zaposlenih</i>	(4,147)	(4,505)	(4,661)	(4,328)
<i>Opšti i administrativni troškovi</i>	(5,075)	(5,022)	(5,532)	(5,744)
<i>Troškovi amortizacije</i>	(742)	(495)	(399)	(258)
<i>Ostali rashodi</i>	(518)	(1,204)	(555)	(3,051)
<i>Ostali prihodi</i>	649	3,379	2,893	3,109
OPERATIVNI PROFIT	523	376	367	265
<i>Odloženi porez, neto</i>	(22)	(7)	(199)	(13)
NETO PROFIT	545	382	168	252

RACIO POKAZATELJI

Pokazatelji prinosa

<i>Najbitnije stavke bilansa uspjeha</i>	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	<i>Prihod od naknada i provizija</i>	<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>	<i>Troškovi rezervisanja</i>	OPERATIVNI PROFIT
2017	13,144	5,657	4,718	66	10,804
2016	13,503	4,975	5,761	25	9,950
2017/2016	97%	114%	82%	265%	109%

ROE (Return on Equity) - Prinos na kapital	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Neto profit nakon oporezivanja</i>	545	382	168	252
<i>Akcionarski kapital</i>	55,428	55,428	55,428	55,428
Neto profit nakon oporezivanja / Akcionarski kapital	0.98%	0.69%	0.30%	0.46%

ROA (Return on Assets) - Prinos na aktivu	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Neto profit nakon oporezivanja</i>	545	382	168	252
<i>Ukupna aktiva</i>	276,338	322,404	376,114	439,978
Neto profit nakon oporezivanja / Ukupna aktiva	0.20%	0.12%	0.04%	0.06%

Kamatna marža	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Prihodi po osnovu kamata</i>	15,971	12,908	13,503	13,144
<i>Rashodi po osnovu kamata</i>	7,115	6,457	5,761	4,718
<i>Ukupna aktiva</i>	276,338	322,404	376,114	439,978
(Prihodi po osnovu kamata - Rashodi po osnovu kamata) / Ukupna aktiva	3.20%	2.00%	2.06%	1.92%

Koeficijent operativnog profita	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Operativni profit</i>	10,822	8,696	9,950	10,804
<i>Ukupna aktiva</i>	276,338	322,404	376,114	439,978
Operativni profit / Ukupna aktiva	3.92%	2.70%	2.65%	2.46%

Neto profit po zaposlenom	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Neto profit nakon oporezivanja</i>	545	382	168	252
<i>Broj zaposlenih</i>	248	254	253	230
Neto profit nakon oporezivanja / Broj zaposlenih	220%	151%	66%	110%

Pokazatelji finansijskog položaja

S1	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Akcionarski kapital</i>	55,428	55,428	55,428	55,428
<i>Ukupna aktiva</i>	276,338	322,404	376,114	439,978
Akcionarski kapital / Ukupna aktiva	20.06%	17.19%	14.74%	12.60%

S2	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Ukupne obaveze</i>	243,909	289,735	343,128	405,937
<i>Ukupna aktiva</i>	276,338	322,404	376,114	439,978
Ukupne obaveze / Ukupna aktiva	88.26%	89.87%	91.23%	92.26%

S3	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Poslovni prihodi</i>	20,108	17,486	18,478	18,801
<i>Poslovni rashodi</i>	9,286	8,790	8,528	7,997
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	216.55%	198.94%	216.67%	235.11%

S4	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Ukupni prihodi</i>	20,894	21,254	21,661	22,463
<i>Rashodi po osnovu kamata</i>	7,115	6,457	5,761	4,718
Ukupni prihodi / Rashodi po osnovu kamata	293.66%	329.14%	376.00%	469.34%

Pokazatelji likvidnosti

L1	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Novčana sredstva</i>	52,007	87,999	114,733	147,688
<i>Dospjele obaveze</i>	25,861	37,063	51,827	70,235
Novčana sredstva / Dospjele obaveze	2.01	2.37	2.21	2.10

L2	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Likvidna sredstva</i>	45,713	81,356	106,223	132,956
<i>Kratkoročne obaveze</i>	214,006	222,243	297,96	363,036
Likvidna sredstva / Kratkoročne obaveze	0.21	0.37	0.36	0.37

L3	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Plasmani u domaćoj valuti</i>	196,129	183,640	197,693	212,386
<i>Depoziti u domaćoj valuti</i>	214,850	250,973	303,461	367,212
Plasmani u domaćoj valuti / Depoziti u domaćoj valuti	0.91	0.73	0.65	0.58

L4	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Kratkoročni plasmani</i>	102,231	106,561	92,812	124,169
<i>Kratkoročne obaveze</i>	214,006	222,243	297,96	363,036
Kratkoročni plasmani / Kratkoročne obaveze	0.48	0.48	0.31	0.34

Pokazatelji ekonomičnosti

E1	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Ukupni prihodi</i>	20,894	21,254	21,661	22,463
<i>Ukupni rashodi</i>	20,370	20,878	21,293	22,198
<i>Ukupni prihodi / Ukupni rashodi</i>	102.6%	101.8%	101.7%	101.1%

E2	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Poslovni rashodi</i>	9,286	8,790	8,528	7,997
<i>Poslovni prihodi</i>	20,108	17,486	18,478	18,801
<i>Poslovni rashodi / Poslovni prihodi</i>	46.18%	50.27%	46.15%	42.53%

E3	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Materijalni troškovi i zarade</i>	9,222	9,527	10,193	10,072
<i>Ukupni rashodi</i>	20,370	20,878	21,294	22,198
<i>Materijalni troškovi i zarade / Ukupni rashodi</i>	45.27%	45.63%	47.87%	45.37%

E4	2014.	2015.	2016.	2017.
<i>Rashodi po osnovu kamata</i>	7,115	6,457	5,761	4,718
<i>Ukupni rashodi</i>	20,370	20,878	21,294	22,198
<i>Rashodi po osnovu kamata / Ukupni rashodi</i>	34.93%	30.93%	27.05%	21.25%

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Finansijska institucija Prva banka Crne Gore AD – osnovana 1901 AD Podgorica („Prva banka Crne Gore“/ „Banka“) vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09. avgusta 2016. godine) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28. decembra 2005. godine, Službeni list Crne Gore", br. 040/10 od 22. jula 2010. godine, 073/10 od 10. decembra 2010. godine, 040/11 od 08. avgusta 2011. godine, 027/13 od 11. juna 2013. godine, 052/16 od 09. avgusta 2016. godine).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, obavljamo sledeće aktivnosti na obezbijeđenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa;
- Upotreba proizvoda, procesa, tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu; i
- Druge mjere u skladu sa zakonom.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnosti nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

U toku 2017.godine Prva banka Crne Gore je podržavala veći broj projekata iz različitih oblasti.

Podrška projektima iz oblasti zdravstvene zaštite:

- Finansiranje održavanja 6. MASSIN Kongresa, udruženje neurohirurga jugoistočne Evrope (SeeNS), održanog u Bečićima iznosu od 15,000 eura,
- Donacija Fondaciji „Budi human“ za prvi crnogorski Teleton u iznosu od 1,000 eura za liječenje djece oboljele od karcinoma,
- Donacija JZU Dom zdravlja Herceg Novi, na ime podrške projektu rekonstrukcije prostorija Doma zdravlja u iznosu od 300 eura, i
- Nastavak liječenja i rehabilitacije Sofije Vujošević u iznosu od 200 eura.

Podrška projektima iz oblasti kulture:

- Ekonomskom centru „Don Branko Sbutega“ iz Kotora, na ime podrške obnove i uređenja franjevačke biblioteke „Don Niko Luković“ u iznosu 1.000 eura,
- Fondaciji „Don Branko Sbutega“ iz Kotora na ime finansiranje školovanja djece smještene u Resursnom centru Kotor u iznosu od 300 eura,
- Društvu ekonomista i menadžera Crne Gore na ime organizacije XII regionalnog Miločerskog razvojnog foruma u iznosu od 500 eura,
- Opštini Danilovgrad na ime organizacije tradicionalne kulturno-zabavne i sportske manifestacije „Rijekom Zetom“, u iznosu od 300 eura,

Podrška ostalim projektima

- Grupi stanara zgrada Vektra, na ime uređenja zelenih površina ispred dijela zgrade u kojem se nalaze prostorije Prve banke Crne Gore u iznosu od 200 eura, i
- Učestvovanje u akcija Centralne banke „Nedjelja štednje“. Za svako rođeno dijete u tom periodu roditeljima koji su odlučili da otvore štedni račun u Prvoj banci Crne Gore uplaćeno je po 200 eura.

4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Planirano poslovanje

Banka planira da u narednom periodu:

1. Poveća bilansnu sumu kao efekat rasta finansijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti i fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat:

- Krediti i potraživanja od klijenata

- Stambeni krediti koji će biti realizovani u projektu 1000+ i prodajom stanova iz bančine ponude (stečena aktiva, KO Momišići i Stari Aerodrom).
- Uvođenje nove kartice (započet projekat sa MasterCardom), proširenje postojeće ponude kartica. Novi *Installment Payment Card Solution*/kartični proizvod na rate - implementacija kraj maja tekuće godine. Plan je da se učešće kreditnih kartica na rate poveća u drugoj polovini godine na 5% klijenata ili da 1950 klijenata koristi kreditnu karticu na rate. Kartice na rate neće imati kamatu već naknadu (tržište ih je već na taj način plasiralo). Naknada će se obračunavati na broj rata na koja sredstva budu utrošena. Pretpostavka je da će u prosjeku sredstva biti korišćena na četiri rate i da će mjesečni rast biti 10%.
- U domenu pravnih lica Banka planira da kod postojećih klijenata refinansira obaveza u drugim bankama, kao i "agresivniji" pristup novim klijentima.

Planirani rast plasmana fizičkih lica je 24%, koji će rezultirati rastom portfolija za 13%, dok je kod pravnih lica planirani rast 10% koji će rezultirati rastom portfolija za 9%.

- Hartije od vrijednosti - povećanje investiranja u sekundarne rezerve likvidnosti;

Banka planira da u 2018. godini poboljša strukturu hartija od vrijednosti, da zadrži istog emitenta (država Crna Gora), a popravi strukturu na način da značajnije investira u državne obveznice (bondove), kao likvidne, prodabilne i profitabilne hartije od vrijednosti, koje su istovremeno i regulatorno nerizične.

2. Smanji učešće NPL u bruto kreditima ispod 17%, sanacijom portfolija kroz opcije „oporavka“ i „prinudnog rješavanja“.
3. Smanji i promijeni strukturu depozitne baze u cilju:
 - smanjenja rashoda u pasivi
 - obezbjeđenja adekvatnijeg racija krediti/depoziti;
 - smanjenja koncentracije najvećih deponenata i depozita;
 - poboljšanja ročne usklađenosti sa posebnim naglaskom na povećanje roka dospjeća oročenih depozita; i
 - poboljšanje diversifikacija depozita.

4. Smanji novčana sredstva i održava pokazatelj likvidnosti na nižem nivou od dosadašnjeg, a sa ciljem smanjenja troškova obezbjeđenja i održavanja visokolikvidnih sredstava.
5. Smanji iznos stečene aktive, kako ista ne bi bila odbitna stavka pri izračunavanju sopstvenih sredstava Banke i koeficijenta adekvatnosti kapitala (akcentira se smanjenje stečene aktive od čijeg je sticanja proteklo više od četiri godine).
6. Održava adekvatnu ročnost subordinisanog duga kao bi se isti u što većem iznosu mogao koristiti kao dopunski element kapitala.
7. Poveća neto kamatonosne prihode, prvenstveno kao neto efekat smanjenja rashoda od kamata u pasivi po osnovu depozita (smanjenje kamatnih stopa na oročene depozite pravnih lica).
8. Poveća neto nekamatonosne prihode, kao neto efekat rasta prihoda od naknada i provizija i smanjenja rashoda od naknada u pasivi (smanjenje tarifa po osnovu naknada i provizija u aktivi zbog tržišnog prilagođavanja se planira nadomjestiti obezbjeđenjem veće masovnosti plasiranja; istovremeno se planira proširenje prodaje usluga u okviru plaćanja – kartice, mobilno i elektronsko bankarstvo).
9. Smanji opšte i administrativne troškove, kroz racionalizaciju poslovanja, umanjem sledećih stavki:
 - troškovi adaptacije i uređenja poslovnih prostora,
 - troškovi popravke i održavanja osnovnih sredstava,
 - troškovi električne energije,
 - troškovi vode,
 - troškovi konsultantskih usluga,
 - troškovi telefona,
 - troškovi sponzorstva, i
 - troškovi potrošnog materijala.
10. Smanji troškove zaposlenih.
11. Održava koeficijent solventnosti iznad zakonom propisanog nivoa.
12. Planira implementaciju projekata iz domena Informacionih tehnologija, Kartičarstva, Tehničke podrške:

Informaciona tehnologija, novi projekti

- **Modul IFRS 9** - softver za implementaciju novog međunarodnog računovodstvenog standarda IFRS 9,
- **Upgrade memorije+procesor-a za potrebe IFRS9** – povećanje kapaciteta memorije operativnog sistema i stvaranje neophodnih IT uslova za implementaciju softverskog rješenja za IFRS 9,
- **Upgrade storage (proširenje kapaciteta Storage sistema)**-Banka je planirala u 2018. godini proširenje kapaciteta storage sistema za postojeće sisteme (CORE sistem – baza podataka, MAIL server-elektronska pošta, My network places-fajl za skladištenje podataka) i nove sisteme (implementacija novog međunarodnog računovodstvenog standarda IFRS9 i SPLUNK-softver za upravljanje zapisima o događajima u informacionom sistemu Banke), čime bi obezbijedila 100% bezbjednost i backup podataka,

- **Upgrade memorije+procesor-a virtualnog okruzenja** - zbog povećanja performansi sistema i poboljšanja kapaciteta potrebno je odraditi upgrade memorije i procesora za 40 servera koji se nalaze na virtualnoj platformi,
- **Razvoj novih funkcionalnosti SQL (Core System)** - dodavanje novih funkcionalnosti u skladu sa potrebama procesa rada, poslovanja i tržišnim uslovima, i
- **Simantec AV** - implementacija novog antivirusnog sistema. Postojeći antivirusni program ne zadovoljava nove zahtjeve u cilju poboljšanja IT zaštite.

Kartičarstvo, novi projekti

- **Migracija na drugog procesora, Mastercard** – u skladu sa Ugovorom o procesuiranju transakcija u sistemima Mastercard / VISA international, zaključenog između Crnogorske Komercijalne Banke i Prve banke Crne Gore, a sve u cilju smanjenja troškova procesinga kartičnih operacija, neophodno je pokrenuti niz pratećih projekata i to: projekat kod kartičnih organizacija, kako bi umjesto First Data registrovali procesing centar Crnogorske Komercijalne Banke.
- **3D Secure** - dodatni nivo sigurnosti za transakcije plaćanja karticom u internet okruženju. Nameće se kao imperativ i smanjuje mogućnost zloupotrebe, direkto utičući na potencijalnu štetu koja može da nastupi na strani korisnika kartice, a posljedično i Banke izdavaoca kartice.
- **Business Debit Mastercard** - uvođenje novog kartičnog proizvoda namijenjenog korporativnim klijentima, koji omogućava ovlašćenim korisnicima raspolaganje sredstvima sa računa firme. Proizvod se već nalazi na tržištu, tako da Banka želi omogućiti isti i svojim klijentima, uz mogućnost „pakovanja" sa ostalim proizvodima, koji su namijenjeni krajnjim korisnicima (e - banking, osiguranje, benefiti u pogledu tarifa itd.).
- **Installment (plaćanje na rate)** - Uvođenje novog kartičnog proizvoda - KARTICA NA RATE, koji se na tržištu nametnuo kao jedan od najtraženijih proizvoda. Ovim se želi obogatiti ponuda za stanovništvo, što bi potencijalno moglo proizvesti i multiplikativne efekte na prodaju postojećih proizvoda Banke namijenjenih fizičkim licima.

Tehnička podrška - novi projekti

- **Novi sistem video nadzora za prostore Banke** - kojim se planira zamjena i centralizacija kompletnog video nadzora na svim poslovnica. Procijenjena vrijednost ovog projekta je cca 304,000 eura.
- **Novi prostor u Budvi** - u cilju unapređenja ambijenta i uslova poslovanja filijale u Budvi planira se preseljenje u nove prostorije. Budžetom je predviđeno za tu svrhu cca 200,000 eura.
- **Nabavka duplih ulazih vrata SAS za poslovnice gdje je neophodna zamjena: Ulcinj, Bar, Bijelo Polje, Mojkovac i Kolašin.** Budžetirani iznos je cca 75,000 eura.
- **Novi prostor na Starom aerodromu** – planirano je preseljenje poslovnice na Starom Aerodromu i u tu svrhu projektovani iznos je cca 72,000 eura.
- **Nabavka novih mašina za brojanje novca** - planirana nabavka novih mašina za brojanje novca je u skladu sa instrukcijama Centralne banke Crne Gore. Za tu svrhu opredijeljeno je cca 40,000 eura.

Prva banka Crne Gore nije otkupljivala tokom 2017.godine sopstvene akcije/udjele.

6. POSLOVNE JEDINICE-

Sjedište Prva banka Crne Gore AD – osnovana 1901. godine je u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama i šaltera (19).

7. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

Banka je razvila Metodologiju procesa identifikovanja i ocjene značaja (materijalnosti) rizika kojom definiše proces identifikovanja svih rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ocjene značaja odnosno materijalnosti pojedinačnih rizika.

U cilju adekvatne procjene rizika na nivou Banke i određivanja rizičnog profila Banke, Banka sprovodi sljedeće aktivnosti definisane Metodologijom, po osnovu kojih razvija matricu rizika koja sadrži informacije o rizičnom profilu Banke i predstavlja procjenu rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju.

Upravljanje, kontrola i ublažavanje materijalnih rizika regulisano je internim aktima koji se ogledaju kroz sljedeći set dokumenata:

- Strategija upravljanja rizicima;
- Strategija postupanja sa nekvalitetnim kreditima;
- Strateški plan kapitala;
- Limiti u poslovanju;
- Godišnji plan poslovanja;
- Metodologija procesa identifikovanja i ocjene značaja (materijalnosti) rizika; i
- Postupak procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala.

Set dokumenata vezanih za upravljanje kreditnim rizikom su:

- Politika upravljanja kreditnim rizikom;
- Procedura identifikacije i praćenja lica povezanih sa Bankom;
- Procedura naplate dospjelih potraživanja i problematičnih plasmana – pravila postupanja;
- Kreditna politika;
- Procedura odobravanja kredita fizičkim licima;
- Procedura odobravanja plasmana pravnim licima;
- Procedura procjene vrijednosti kolaterala;
- Procedura upravljanja kreditnim rizikom (stres test);
- Tehnike ublažavanja kreditnog rizika;
- Odluka o detaljnoj kategorizaciji viskokorizičnih izloženosti;
- Metodologija utvrđivanja kreditne sposobnosti fizičkih lica;
- Metodologija utvrđivanja kreditne sposobnosti korporativnog klijenta i rizika neispunjenja finansijske obaveze; i

- Katalog kolaterala.

Rezidualni rizik:

- Metodologija obračuna potrebnog kapitala za rezidualni rizik (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Rizik koncentracije:

- Metodologija obračuna internog kapitala za rizik koncentracije (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Rizik upravljanja stečenom aktivom:

- Metodologija obračuna internog kapitala za rizik upravljanja stečenom aktivom (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Set dokumenata vezanih za upravljanje tržišnim rizicima:

- Politika upravljanja tržišnim rizicima.

Set dokumenata vezanih za upravljanje operativnim rizikom:

- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Procedura upravljanja operativnim rizikom;
- Plan nastavka funkcionisanja poslovnih djelova;
- Plan nastavka funkcionisanja informacione tehnologije (IT);
- Strategija upravljanja kontinuitetom poslovanja;
- Politika upravljanja kontinuitetom poslovanja;
- Strategija sigurnosti informacionog sistema; i
- Strategija razvoja informacione tehnologije IT.

Set dokumenata vezanih za upravljanje rizikom zemlje:

- Politika upravljanja rizikom zemlje; i
- Procedura upravljanja rizikom zemlje.

Set dokumenata vezanih za upravljanje rizikom likvidnosti:

- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti;
- Plan upravljanja likvidnošću;
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti i procjena zahtjeva za internim kapitalom Banke za rizik likvidnosti;
- Procedura za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija; i
- Metodologija utvrđivanja stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita.

Set dokumenata vezanih za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti Banke:

- Procedura za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti Banke i Metodologija obračuna internog kapitala.

Set dokumenata vezanih za upravljanje reputacionim rizikom:

- Politika upravljanja reputacionim rizikom.

Set dokumenata vezanih za upravljanje rizikom usklađenosti:

- Politika Compliance; i
- Procedura Compliance.

Organizacioni djelovi i organizacione jedinice Banke, kao i dodijeljena ovlaštenja i odgovornosti licima koja su uključena u postupak ocjenjivanja adekvatnosti kapitala, opisani su u daljem tekstu:

- **Služba upravljanja rizicima (u okviru Sektora upravljanja rizicima)** je odgovorna da vrši kontrolu i analizu izloženosti Banke rizicima (kreditnom, operativnom, tržišnom i ostalim rizicima kojima je Banka izložena) na bazi identifikacije, mjerenja, kontrole i regularnog i blagovremenog izvještavanja o uticaju pomenutih rizika na adekvatnost kapitala Banke.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna za razvoj, održavanje i unapređivanje modela i metoda identifikacije i mjerenja rizika u svrhu procjene adekvatnosti kapitala.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna da vrši analizu i mjerenje izloženosti Banke gore pomenutim rizicima na bazi različitih scenarija i stres testova kao i obračun internog kapitala za materijalno značajne rizike.

U funkciji kontrole rizika Banke, Služba upravljanja rizicima je zadužena za sprovođenje sljedećih aktivnosti:

- Predlaganje Odboru direktora Banke Strategije, politike i procedure za upravljanje rizicima (uključujući postupak procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala – ICAAP);
- Donošenje metodologija iz područja upravljanja rizicima uz saglasnost Odbora direktora;
- Predlaganje Odboru direktora pristup za obračun adekvatnosti potrebnog kapitala;
- Predlaganje Odboru direktora odluke o limitima izloženosti u skladu sa Strategijom i politikama upravljanja rizicima;
- Predlaganje Odboru direktora Banke, Izvršnom menadžmentu i ALCO-u integrisanje upravljanja rizicima u svakodnevno poslovanje Banke;
- Sprovođenje aktivnosti identifikovanja rizika, mjerenja/procjenjivanja rizika, testiranja otpornosti na test i savladavanja rizika;
- Obračun adekvatnosti kapitala;
- Praćenje izloženosti rizicima, profila rizičnosti i adekvatnosti kapitala;
- Provjeravanje primjene i djelotvornosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima; i
- Inicijalno procjenjivanje kreditnog rizika prilikom odobravanja novih plasmana pravnim licima primjenom Analize izloženosti i finansijskog položaja Klijenta, utvrđivanja kreditne sposobnosti.

Služba upravljanja rizicima o izloženosti rizicima i adekvatnosti kapitala izvještava Izvršni menadžment Banke, Odbor za reviziju, Odbor direktora i ALCO, te po potrebi i Compliance.

Služba upravljanja rizicima će revidirati ICAAP najmanje na godišnjem nivou, te će redovno usklađivati taj proces i razvijati ga na nivou Banke u skladu sa svim zakonskim propisima i načelima dobrog poslovanja.

Služba upravljanja rizicima u sklopu ICAAP procesa surađuje i sa drugim organizacionim jedinicama relevantnim za cjelokupni proces.

Pored navedenih poslova, Služba upravljanja rizicima obavlja sve propisane aktivnosti u skladu sa pozitivnim propisima, kao i internim aktima Banke.

- **Služba upravljanja nekvalitetnom aktivom Banke** je odgovorna za upravljanje problematičnim i neprihodujućim potraživanjima Banke od pravnih lica i individualnih klijenata, kao i za upravljanje stečenom imovinom Banke.
- **Služba finansija, računovodstva, izvještavanja i kontrolinga (u okviru Sektora finansija i trezora)** je odgovorna da obezbijedi tačnost i blagovremenost svih relevantnih finansijskih informacija, izvještaja i analiza za rukovodstvo Banke, kao i da dostavi sve neophodne podatke za izračunavanje iznosa kako regulatornog tako i internog kapitala za različite tipove rizika.
- **Služba za operacije i administraciju odnosa sa klijentima (u okviru Sektora podrške poslovanju)** je odgovorna za vođenje i ažuriranje, te nadziranje evidencija i obračuna koji proizlaze iz poslovnog odnosa s klijentima.
- **Sektor Razvoja IT (Upravljanje rizicima i podrška poslovanju)** je odgovoran da osigura kontinuiran i pouzdan rad informacionog sistema Banke, koji omogućava da procjena i obračun adekvatnosti kapitala budu tačni i pouzdani.
- **Interna revizija** je odgovorna za ocjenu efikasnosti i efektivnosti internih kontrola vezanih za proces obračuna regulatornog kapitala i interne procjene adekvatnosti kapitala.

Ciljevi

Osnovna uloga strategije kao komponente upravljanja rizicima je da iznađe optimalni odnos između prinosa i rizika, sa stanovišta raspoloživih resursa i drugih kompetentnosti banke, odnosno da iznađe najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva Banke, uvažavajući pri tome principe upravljanja rizicima, definisanje kapaciteta rizika, sklonosti rizicima i profil rizika Banke.

Preuzimanje rizika je sastavni dio poslovanja Banke. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja Banke, što predstavlja interes akcionara, menadžmenta i klijenata.

Strategijom upravljanja rizicima se utvrđuju:

- a) Ciljevi koje Banka želi da ostvari
- b) Opredjeljenje za poslovne aktivnosti i proizvode koji će biti dominantni u poslovanju Banke;
- c) Očekivani odnos prinosa i rizika za djelove portfolija Banke i ukupnu aktivu;
- d) Opšte kriterijume i metode koji su relevantni za kreiranje politika i procedura za upravljanje rizicima.

U dijelu implementacije međunarodnih računovodstvenih standarda, Banka počev od 01. januara 2018. godine će primjenjivati MSFI 9.

8. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA

Na osnovu sprovedene procjene značaja rizika, Banka je kao materijalno značajne rizike po linijama poslovanja identifikovala sljedeće rizike:

- Kreditni rizik,
- Rizik likvidnosti,
- Rizik koncentracije,
- Operativni rizik,
- Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi, i
- Rizik upravljanja stečenom aktivom.

Značaj pojedinih poslovnih linija se procjenjuje na bazi uticaja koji pojedina poslovna linija ima na ukupno poslovanje Banke, odnosno na bazi sljedećih kriterijuma:

- Značaja poslovnih procesa vezanih za određenu poslovnu liniju sa aspekta ukupnog poslovanja Banke;
- Uticaja poslovnih procesa vezanih za određenu poslovnu liniju na uspješnost/ostvareni rezultat i stabilnost poslovanja Banke;
- Uticaja na adekvatnost kapitala koji se sagledava preko rizikom ponderisanih rizičnih stavki koje ulaze u obračun adekvatnosti.

Izloženost kreditnom riziku je visoka. U tabeli u nastavku prikazana je struktura bilansne i vanbilansne izloženosti Banke po kvartalima tokom 2017. godine:

R.br.	Opis pozicije	31. mart	30. jun	30. septembar	31. decembar
1.	BILANSNA IZLOŽENOST	231,583	246,427	259,450	230,751
	Kreditni	192,918	194,276	191,510	190,212
	*** fizička lica	70,887	71,174	72,340	72,034
	*** pravna lica	122,031	123,102	119,170	118,178
	Factoring	21,410	19,357	19,896	19,393
	Kamata	6,361	6,120	6,280	5,691
	Vremenska razgraničenja	422	405	396	259
	Pale garancije	1,015	242	242	242
	Plasmani iz komisionih poslova	(73)	(77)	(63)	(79)
	Stečene HOV	70	70	70	70
	Sredstva i depoziti kod banaka	6,207	18,152	33,236	7,053
	Ulaganje u kapital drugih pravnih lica	3,252	7,883	7,883	7,910
2.	VANBILANSNA IZLOŽENOST	75,304	73,653	78,374	79,419
	Avalirane mjenice	0	0	0	0
	Limiti na karticama	1,903	1,840	1,728	1,784
	Limiti na tekućem računu	1,072	1,031	908	963
	Garancije	68,067	67,224	69,281	65,807
	Akreditiv	422	422	422	422
	Odobreni neiskorošćeni krediti	3,840	3,136	6,035	10,443
	UKUPNA IZLOŽENOST	306,887	320,081	337,824	310,170

3.

U sljedećoj tabeli prikazana je klasifikacija po stavkama aktive Banke, shodno Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, za izvještajni datum 31. decembra 2017. godine:

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral 1	Ostali kolaterali 2	Klasifikacija					Ukupno 8 (3+4+5+6+7)
			A 3	B 4	C 5	D 6	E 7	
Ukupni krediti i potraživanja (1a+1b+1c+1d+1e+1f)	4.934	287.706	145.385	33.772	8.655	378	34.659	222.850
Kreditni od banaka i klijenata	4.934	255.306	141.841	14.260	8.512	354	25.245	190.212
Sredstva i depoziti kod banaka	-	-	7.053	-	-0	-	-	7.053
Kamata			(3.767)	118	143	24	9.172	5.690
Factoring i forfeting		31.913		19.393				19.393
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	-	487	-	-	-	-	242	242
Vremenska razgraničenja	-	-	259	-	-	-	-	259
Investicione HOV	-	-	27.219	-	-	-	-	27.219
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala i u zavisna preduzeća	-	-	5.535	-	2.375	-	-	7.910
Ostale stavke aktive u aktivi na koje se izdvajaju rezervacije	-	-	119	2	3	-	2.223	2.347
Aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke (1+2+3+4)	4.934	287.706	178.258	33.774	11.033	379	36.883	260.327
Obračunate regulatorne rez. za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f	-	-	-	1.023	2.916	265	30.757	34.960
Ispravka vrijednosti za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f	-	-	646	157	625	95	9.674	11.198
Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene kreditne gubitke (6-7)	-	-	(646)	866	2.291	170	21.082	23.763
Obračunate regulatorne rezerve za gubitke za ostale stavke u aktivi za pozicije 2+3+4	-	-	-	-	476	-	2.223	2.700
Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive za pozicije: 2+3+4	-	-	704	-	-	-	1.628	2.332
Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivi (9-10)	-	-	(704)	-	476	-	595	368
Ukupno obračunate regulatorne rezerve za gubitke za kredite i ostale stavke u aktivi (6+9)	-	-	-	1.023	3.392	265	32.980	37.661
Ukupno ispravka vrijednosti za kredite i ostale stavke aktive (7+10)	-	-	1.350	157	625	95	11.302	13.530

Ukupno potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke na kredite i u aktivi (8+11)	-	-	(1.350)	866	2.767	170	21.677	24.131
Posebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivi (račun 3025)	-	-	-	927	2.786	170	21.678	25.559
Iznos nedostajućih rezervi **	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke	-	-	193.182	-	-	-	-	193.182
Ukupno aktiva: (5+17)	4.934	287.706	371.440	33.774	11.033	379	36.883	453.509
UKUPNA AKTIVA (18-13)*	4.934	287.706	370.090	33.617	10.408	283	25.580	439.978

9. IZJAVA O PRIMJENI KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Banka nema Kodeks korporativnog upravljanja kao poseban akt. Banka dobrovoljno (nezvanično) primjenjuje Kodeks korporativnog upravljanja u Crnoj Gori iz 2009. godine.

Pravila korporativnog upravljanja koja su obavezujuća za Banku uređena su Zakonom o bankama, Zakonom o privrednim društvima, Statutom Banke, Poslovnikom o radu skupštine akcionara, Poslovnikom o radu Odbora direktora, Poslovnikom o radu Odbora za reviziju i drugim važećim propisima i internim aktima.

Sazivanje i održavanje redovne godišnje skupštine akcionara, kao i vanrednih skupština akcionara vrši se u skladu sa važećim propisima. Pozivi se objavljuju javno dva puta u dnevnim novinama u rokovima propisanim zakonom i na veb stranici Banke, kako bi svi akcionari bili upoznati o sazivanju skupštine i temama o kojima će se raspravljati.

Članovi odbora direktora biraju se od strane Skupštine akcionara na mandatni period od četiri godine uz saglasnost Centralne banke Crne Gore. Odbor direktora ima 5 članova. Glavni izvršni direktor je član Odbora direktora, ostali izvršni direktori nijesu članovi Odbora direktora. Ostali članovi su lica nezavisna od banke u skladu sa članom 30. Zakona o bankama. Zaposleni u Banci ne smiju biti članovi Odbora direktora, osim Izvršnih direktora s tim da ukupan broj izvršnih direktora u Odboru direktora ne može biti veći od jedne trećine ukupnog broja članova Odbora direktora.

Odbor direktora bira Izvršne direktore i eksternog revizora uz saglasnost Centralne banke Crne Gore, kao i Sekretara Banke.

Odbor direktora bira slijedeća tijela: Odbor za reviziju, Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Odbor za upravljanje operativnim rizikom i Kreditni odbor.

Odbor direktora bira: Glavnog internog revizora, Ovlašćenog službenika i njegovog zamjenika za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i Službenika za praćenje usaglašenosti poslovanja sa propisima (Compliance).

Banka dobrovoljno odstupala od primjene Kodeksa korporativnog upravljanja u Crnoj Gori iz 2009. godine, u sledećem:

- član 22 tačka 4. Banka nije predvidjela varijabilni dio nadoknade članovima Odbora direktora;
- član 27. Banka nema Komisiju za imenovanje i Komisiju za naknade;
- kodeksu korporativnog upravljanja koji je pravno lice dužno da primjenjuje: pravila propisana Zakonom o bankama, Zakonom o privrednim društvima, Zakon o hartijama od vrijednosti (Zakon o tržištu kapitala) i druge zakonske propise; Statut Banke, Poslovnik o radu skupštine akcionara, Poslovnik o radu Odbora direktora, Poslovnik o radu Odbora za reviziju i druge interne akte o radu korporativnih organa;
- kodeksu korporativnog upravljanja koji pravno lice dobrovoljno primjenjuje: Kodeksa korporativnog upravljanja u Crnoj Gori iz 2009. godine; i
- primijenjenim mjerama korporativnog upravljanja čija primjena nije obavezna u skladu sa ovim zakonom: nema.

10. SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE

Banka je u skladu sa Zakonom o bankama i Odlukom o osnovama sistema interne kontrole u bankama , kroz sistem interne kontrole uspostavila, održava i unaprijeđuje:

- ✓ efikasnost i kvalitet izvršavanja poslova na svim nivoima nadležnosti;
- ✓ pouzdanost, blagovremenost i potpunost finansijskih i drugih informacija o poslovanju;
- ✓ procedure identifikacije svih rizika poslovanja, njihovo praćenje, kontrolu i limitiranje; i
- ✓ usklađenost sa Zakonom, drugim propisima i opštim aktima Banke.

Banka je uspostavila osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, kojima se:

- 1) obezbjeđuje permanentna procjena i adekvatnost funkcionisanja sistema interne kontrole;
- 2) uspostavljaju i razvijaju procedure identifikacije, procjene, kontrolisanja i limitiranja svih značajnih rizika u poslovanju;
- 3) utvrđuje efikasna organizaciona struktura banke;
- 4) kroz opšta i druga akta banke precizno definišu ovlašćenja i odgovornosti na svim nivoima u banci;
- 5) uspostavlja efikasnost informacionog sistema u funkciji sistema interne kontrole; i
- 6) utvrđuju smjernice za stalni nadzor i periodičnu kontrolu efektivnosti, razvoja i usavršavanja sistema interne kontrole.

Sistem interne kontrole podrazumijeva angažovanje svih poslovnih nivoa i funkcija u Banci i sprovođenje niza kontrolnih postupaka u cilju obezbjeđenja efikasnog i efektivnog sistema interne kontrole u Banci.

U skladu sa Zakonom i Statutom, Bankom upravlja Odbor direktora, koji imenuje Glavnog izvršnog direktora i Izvršne direktore zadužene za organizaciju i vođenje poslovanja Banke. Glavni izvršni direktor zastupa Banku i vrši potpisivanje dokumentacije i akata Banke, u skladu sa Pravilnikom o potpisivanju u Banci. Pravilnikom o potpisivanju utvrđen je način potpisivanja, nadležnosti i ovlašćenja za potpisivanje ugovora i druge dokumentacije koji se sačinjavaju u organizacionim djelovima, kao i naloga za određene finansijske transakcije.

Kontrolni postupci se primjenjuju kontinuirano i isti su strukturirani kao ugrađeni (definisni politikama i procedurama) ili neposredni (samokontrola nosioca poslovnih aktivnosti, kontrola od strane nadređenih i zaposlenih koji su ovlašćeni za kontrolna postupanja, Direktori sektora, Izvršni direktori, Interna revizija). Kontrolnim postupcima obezbjeđuje se implementacija i poštovanje propisa i operativnih procedura, zaštita sredstava Banke, sprječavanje ili blagovremeno otkrivanje propusta u radu, nesavjesnog poslovanja, pogrešnog evidentiranja i iskazivanja podataka, netačnog prikazivanja finansijskog stanja i rezultata poslovanja u finansijskim i drugim izvještajima.

Rukovodioci službi, sektora i Izvršni direktori dužni su nadzirati u domenu rada svog organizacionog dijela usklađenost poslovanja sa internim politikama i uputstvima i zakonskim i podzakonskim aktima. Istovremeno su dužni, u domenu rada svog organizacionog dijela ili poslovne funkcije, pripremati, inovirati i usaglašavati sa propisima politike, procedure i uputstva obavljanja poslovnog procesa.

Evidencija poslovnih promjena je većinom automatizovana, a kontrolni postupci obezbjeđuju da se sve promjene inicijalno evidentiraju i prihvate za obradu. Inicijalno evidentiranje poslovnih promjena uključuje i manuelne kontrolne postupke koji se izvršavaju prije unošenja poslovne promjene u aplikaciju.

Sistem dvostrukih kontrola (rad jednog lica odobrava ili verifikuje drugo lice) je ugrađen u poslovne operacije koje rezultiraju finansijskim, zakonskim ili reputacionim efektima.

Računovodstveni postupci se izvršavaju u skladu sa zakonom, propisima i standardima struke. Banka, odnosno ovlašćeno lice službe u kojoj se obavljaju poslovi računovodstva, utvrđuje računovodstvene politike i operativna uputstva postupanja po računovodstvenim poslovima.

Računovodstveni postupci, odnosno sistem postupaka za prikupljanje i obradu podataka, su automatizovani, od iniciranja poslovne promjene do njenog knjiženja i generisanja u glavnu knjigu.

Interna kontrola u području računovodstva omogućava ažurna stanja po svim transakcijama, mogućnost praćenja likvidnosti Banke, praćenje rizika i donošenja pravovremenih odluka i mjera uprave Banke.

Kontrola podataka obavlja se i sastavljanjem dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih izvještaja koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore, prema propisanoj metodologiji.

Rukovodioci službi, sektora i Izvršni direktori su odgovorni za sprovođenje postupaka obuke, nadzora i ocjene rada poslovnih funkcija i zaposlenih.

Banka u okviru sistema interne kontrole, ima i adekvatna proceduralna rješenja za zaštitu fizičke aktive.

Posebni internim aktima Banke, politikama i procedurama vezanim za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, utvrđena su i postupanja u vanrednim situacijama ili okolnostima.

Rukovodioci službi, sektora, Izvršni direktori i Odbor direktora u slučaju vanrednih situacija moraju djelovati sa pojačanom pažnjom i oprezom i na taj način smanjiti negativne efekte njihovog uticaja.

Informacioni sistem (IS) pokriva sve značajne aktivnosti Banke, a njegova pouzdanost se mjeri procjenjivanjem bezbjednosti sistema, nezavisnosti nadzora i adekvatnosti u podršci poslovnim operacijama. Rukovodilac službe u kojoj su organizovani informaciono komunikacioni poslovi, nadležni direktor sektora i Izvršni direktor pripremaju i inoviraju procedure vezane za funkcionisanje IS. Savjetnik za sigurnost je odgovoran za pripremanje internih akata, koordinaciju aktivnosti, preduzimanje mjera, planiranje i unapređenje sistema i izvještavanje menadžmenta Odbora direktora i drugih nadležnih Odbora o važnijim događajima i aktivnostima iz oblasti informacione sigurnosti.

Efikasnim sistemom interne kontrole, njegovim praćenjem, Banka ima za cilj smanjenje vjerovatnoće ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan Banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Banka u svom poslovanju ulaže kontinuirani napor za eliminisanje odnosno minimiziranje mogućih rizika.

Procjenu kvaliteta i pouzdanosti informacionog sistema, shodno Zakonu o bankama, vrši interna revizija.

Sistematsko praćenje funkcionisanja sistema internih kontrola u Banci je proceduralno uređeno dokumentom „Pravilnik o uspostavljanju i funkcionisanju sistema interne kontrole“ verzija 4 od 29. septembra 2017. godine. Pojedinačne izvještaje službi o sprovedenim internim kontrolama, Glavni interni revizor kvartalno prezentuje Odboru za reviziju sa detaljnim opisima kontrola koje su sprovedene, uzorcima kontrole i komentarima nodioca kontrolnih aktivnost

11. AKCIJE BANKE SA I BEZ PRAVA GLASA

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembar 2017. godine iznosi 55,427,736.98 eura, i podijeljen je na ukupno 433,639 akcija, pojedinačne nominalne vrijednosti 127.82 eura, od čega su 410,168 obične akcije sa pravom glasa (simbol trgovine: NKBA) i 23,471 povlašćene nekumulativne akcije bez prava glasa (simbol trgovine: PBCG).

Procenti učešća u glasačkim pravima razlikuju se od procenata učešća u kapitalu s obzirom da Banka ima 23,471 povlašćenih akcija *bez prava glasa*, koje su u cjelosti valništvo Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić. Dakle, EPCG ima ukupno 104,506 akcija, od čega 81,035 akcija sa pravom glasa i 23,471 akcija bez prava glasa (povlašćene nekumulativne akcije bez prava glasa).

12. PODACI O SASTAVU I RADU IZVRŠNIH, UPRAVLJAČKIH I NADZORNIH TIJELA I NJIHOVIH ODBORA

IZVRŠNI DIREKTORI Banke na dan 31. decembra 2017. godine bili su:

1. Tarik Telačević	Glavni izvršni direktor,
2. Mr Nataša Martinović	Izvršna direktorica poslovnog područja Upravljanje rizicima i podrška poslovanju, i
3. Milorad Pavlek	Izvršni direktor poslovnog područja Upravljanje poslovnim odnosom s klijentima.

ODBOR DIREKTORA Banke na dan 31. decembra 2017. godine, bio je u sastavu:

1. Dr Neda Ivović, predsjednik,
2. Tarik Telačević, član,
3. Mr Milan Perović, član,
4. Zoran Đukanović, član, i
5. Đoko Krivokapić, član.

ODBOR ZA REVIZIJU Banke na dan 31. decembra 2017. godine, bio je u sastavu:

1. Zoran Todorović, predsjednik,
2. Zoran Jelić, član, i
3. Veselin Vujošević, član.

KREDITNI ODBOR Banke na dan 31. decembra 2017. godine, bio je u sastavu:

1. Milorad Pavlek, predsjednik,
2. Iva Marković, član,
3. Ivana Stanojević, član,
4. Vladan Pavićević, član, i
5. Draga Perišić, član.

KOMITET ZA UPRAVLJANJE AKTIVOM I PASIVOM (ALCO) Banke na dan 31. decembra 2017. godine, bio je u sastavu:

1. Tarik Telačević, predsjednik,
2. Mr Nataša Martinović, član,
3. Milorad Pavlek, član, i
4. Vladimir Duborija, član.

ODBOR ZA UPRAVLJANJE OPERATIVNIM RIZIKOM Banke na dan 31. decembra 2017. godine, bio je u sastavu:

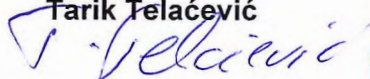
1. Tarik Telačević, predsjednik,
2. Mr Nataša Martinović, član,
3. Milorad Pavlek, član,
4. Vladimir Duborija, član,
5. Srđa Vujošević, član,
6. Olivera Grahovac, član, i
7. Miroslav Duborija, član.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Službenik zadužen za praćenje usklađenosti poslovanja bio je Goran Đukanović.

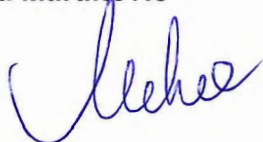
Na dan 31. decembra 2017. godine Glavni interni revizor bila je Žana Kasalica.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Ovlašćeni službenik za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma bio je Goran Vukotić, a Zamjenik Ovlašćenog lica bio je Nenad Jevrić.

Glavni izvršni direktor
Tarik Telačević

Izvršni direktor
Nataša Martinović

BDO d.o.o. Podgorica

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 120

81000 Podgorica

Montenegro

Tel: +382 20 228 449

Fax: +382 20 228 449

www.bdo.co.me

BDO d.o.o. Podgorica, privredno društvo osnovano u Crnoj Gori, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Velikoj Britaniji i dio je međunarodne BDO mreže firmi članica.
BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Podgorica, a limited liability company incorporated in Montenegro, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms. BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO member firms.